

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΕ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

ΑΡΙΘ. 34-35

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΝ

(ΕΠΙ ΤΗ ΙΣΤ' ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΥΤΟΥ)

[4]

Ἡ μετὰ τὸ διάταγμα θρησκευτικῆ αὐτοῦ πολιτικῆ.

Δὲν ἦτο δ' εὐκολὸν νὰ καθορίσῃ ἀμέσως ὁ Κωνσταντῖνος ὡς Αὐτοκράτωρ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τε τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Ἔθνισμόν, τὴν ἐπαύριον τῆς λήξεως τῆς μακρᾶς αὐτῶν πάλης. Πρὸς τὴν πεποιθήσει περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠδύνατο νὰ ἐννοῇ ὅτι μάταιον ἔργον εἶχον ἀναλάβει οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ πολεμήσαντες τὸν Χριστιανισμὸν, ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθῇ παντὸς συνδέσμου πρὸς τὸ ἐθνικὸν θρησκεῦμα καὶ νὰ μὴ ἀναλάβῃ μὲν πόλεμον κατ' αὐτοῦ, νὰ μὴ διανοίξῃ ὅμως χάσμα μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἐθνικῶν ὑπηκόων αὐτοῦ. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρῇ μὲν ἑαυτὸν Αὐγουστον καὶ Αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης, νὰ παύσῃ δὲ καλούμενος Pontifex maximus. Ἡ παραίτησις ἀπὸ τοῦ τίτλου θὰ ἦτο παραίτησις ἀπὸ ὀρισμένων δικαιωμάτων, διότι ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης ἦτο ἀρχηγὸς οὐ μόνον τῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τῆς θρησκείας, ὡς θεσμοῦ τοῦ κράτους κυρίως πολιτικοῦ¹. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν σφοδρὰν ἀντίφασιν μεταξὺ τῶν πεποιθήσεων καὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Αὐτοκράτορος, οὐδόλως δὲ παράδοξον ὅτι ἠγανάκτησαν οἱ Ρωμαῖοι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς εἰκοσαετηρίδος αὐτοῦ διότι δὲν συμμετέσχεν ὡς Pontifex maximus τῶν εἰς τὸν Δία προσενηχεθειῶν θυσιῶν, ἀλλ' ἐθεάτο τὴν πομπὴν ἐκ τῶν Ἀνακτόρων μετὰ τινος περιφρονήσεως. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ΚΠόλεως, διότι δὲν συμμετέσχεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς περιφορᾶς τοῦ ἀγάλματος τῆς Τύχης. Τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν ἐν μέσῳ μεγάλων χριστιανικῶν ἄμα καὶ ἐθνικῶν πανηγύρεων, κατὰ τρόπον χαρακτηριστικώτατον τῆς θέσεως τοῦ Κωνσταντίνου ἀπέναντι τοῦ Ἔθνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Διότι καὶ ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦτο δυσχερὴς ἡ θέσις τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὄνομάζετο Pontifex maximus, χωρὶς ν' ἀνήκῃ πλέον εἰς τὸν Ἔθνισμόν, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ὅπως θεωρηθῇ ἄκρος Ἀρχιερεὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως διευθύνῃ τὰ ζητή-

ματα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀνώτατος ἀρχων. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μεγάλην εὐγνωμοσύνην, ἣν ἠσθάνοντο οἱ χριστιανοὶ Ἐπίσκοποι, οἷτινες πολλάκις ἐκφραστικώτατα αὐτὴν ἐξεδήλωσαν, ἀπείρων ἀπολαύοντες εὐεργεσιῶν καὶ προστασίας, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι οὐδὲν κώλυμα ἀπὸ μέρους αὐτῶν θὰ παρουσιάζετο¹. Ἐν τούτοις ὁ Αὐτοκράτωρ ἐσεβάσθη πληρέστατα τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν, τὴν ἀληθῆ δὲ πρὸς αὐτὴν σχέσιν ἐξεδήλωσεν εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους «ὕμεις μὲν τῶν εἶσω τῆς Ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτὸς ὑπὸ Θεοῦ καθεσταμένος ἂν εἶην Ἐπίσκοπος»². Τὴν ἀρίστην ταύτην ἀρχὴν ἐτήρησεν ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασι τῆς Ἐκκλησίας ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς ἐξωτερικὸς αὐτῆς προστάτης, προσπαθὼν πάντοτε ν' ἀποκαθιστᾷ τὴν ἑνεκα τῶν διαφόρων θεολογικῶν συζητήσεων σαλευομένην εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας, μεταχειριζόμενος ἐπίστε καὶ ἀπειλὰς κατὰ τῶν δυστροπύωντων. Καὶ ἐπαθῆμει μὲν νὰ συνενώσῃ πάντας ὑπὸ μίαν πίστιν, ἀλλ' ἄνευ βίας, διὰ τῆς πειθοῦς, «μηδεὶς τὸν ἕτερον παρενοχλείτω, ἔλεγεν, ἕκαστος ὑπερ ἢ ψυχῇ βούλεται τοῦτο καὶ πραττεῖτω»³. Προσηύχετο πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐζήτησε ἵνα πάντες γίνωσι χριστιανοί, ἀλλ' οὐδένα ἠγάγκαζεν, ὡς ἐσημείωσεν ὁ βιογράφος αὐτοῦ καὶ ἱστορικὸς Εὐσέβιος. Οὕτως ὁ Κωνσταντῖνος ψυχραίμως καὶ φρονίμως ἔτεινε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Δὲν ἐκήρυξεν ἀπροκαλύπτως, διὰ τοῦ ἐν Μεδιολάνῳ δημοσιευθέντος διατάγματος, τὸν Χριστιανισμὸν ὡς θρησκείαν τοῦ κράτους, διότι τοῦτο θὰ ἦτο κήρυξις πολέμου κατὰ τοῦ Ἔθνισμοῦ, ἐνῶ, μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ μὲν ὁ Χριστιανισμός, νὰ καταπέσῃ δὲ ὁ μόλις δι' ἐξωτερικῶν τιμῶν τύπων συγκατατούμενος Ἔθνισμός. Εἰς τοῦτο συνετέλουν καὶ τὰ νομοθετικὰ μέτρα τοῦ Κωνσταντίνου καὶ αἱ καθόλου αὐτοῦ ἐνέργειαι. Μόλις ἐκυρίευσεν τὴν Ρώμην ἐξέδωκε σειρὰν θεσπισμάτων ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Καρχηδόνας παραχωρῶν ποσὸν τι χρημάτων ἐποιεῖτο σαφῶς διάκρισιν μεταξὺ τῶν ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς πιστευόντων, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸς Ἀνυλίτινον,

1. Ὁ Εὐσέβιος, Βίος Κωνσταντίνου, Γ, 15, περιγράφων τὴν εἴσοδον τῶν Πατέρων τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου εἰς τ' Ἀνάκτορα ἐσημείωσεν «Δορυφόροι μὲν γὰρ καὶ ἐπλίται γυμναστὰς τῶν ξιφῶν ἄκμαῖς ἐν κύκλῳ τὰ πρόθυρα τῶν βασιλείων ἐφροῦρον, μέσοι δὲ τούτων ἀδεῶς οἱ τοῦ Θεοῦ διέδαινον ἄνθρωποι, ἐνδοτάτω τῶν ἀνακτόρων ἐχώρουν». Πρὸβλ. Βίος Κωνσταντίνου Α, 42, 44.

2. Εὐσέβιου, Βίος Κωνσταντίνου, Δ, 24.

3. Εὐσέβιος, Βίος Κωνσταντίνου, Β, 56.

1. A. A. Spassky, ἐνθ' ἂν. σ. 30 ἐξ.

διοικητὴν Ἀφρικῆς, διατάγματι, δι' οὗ ἐκέλευσε νὰ ἐπιστραφῶσι τοῖς χριστιανοῖς τὰ κατὰ τοὺς διωγμοὺς ἀπ' αὐτῶν διαρπαγέντα. Ἐλυμαίνετο τότε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀφρικῆς τὸ σχίσμα τῶν Δονατιστῶν, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, γράφων τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης Μελτιάδῃ, ἐξέφραζε τὴν λύπην αὐτοῦ «μηδὲ τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν λανθάνειν τοιαύτην με αἰδῶ τῇ ἐνθέσῳ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπονέμειν, ὡς μηδὲν καθόλου σχίσμα ἢ διχοστασίαν ἐν τινὶ τόπῳ βούλεσθαί με ὑμᾶς καταλιπεῖν»¹. Ἀποστέργων νὰ γίνῃ διαιτητὴς καὶ δικαστὴς τῶν Δονατιστῶν ἐγράφε πρὸς αὐτοὺς «αἰτεῖτε παρ' ἐμοῦ κρίσιν ἐν τῷ οἴῳ τούτῳ ἐνῷ ἐγὼ αὐτὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ κρίσιν προσδοκῶ»². Τὰ θεσπίσματα αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέδλεπον εἰς τὴν ὀλικὴν ἐξασφάλισιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξῴψωσιν τῶν λειτουργῶν αὐτῆς. Κατ' αὐτὸ τὸ 313 ἔτος πάντες οἱ κληρικοί, συμπεριλαμβανομένων τῶν ὑποδικόνων καὶ ἀναγνωστῶν, ἀπηλλάγησαν πάσης πολιτικῆς ἢ φορολογικῆς ὑποχρέωσης. Εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ πολιτικοῦ δικαίου παρεχωρήθησαν ἐξαιρετικὰ προνόμια. Τῷ 321 ἔλαβον οἱ Ἐπίσκοποι τὸ δικαίωμα νὰ γίνωνται δικασταί, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτῶν ἐθεωροῦντο ὀριστικαὶ καὶ ἀνεκκλητοί. Κατὰ νόμον τοῦ 331 ὑπόθεσις δικαστικῆ ἀρξάμενη ἐν πολιτικῷ δικαστηρίῳ ἠδύνατο νὰ μετενεχθῆ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Ἐπισκόπου ἐν ἐκάστη στιγμῇ, καὶ ὅταν εἴη οἱ δικασταὶ συσκεπτόμενοι παρεσκευάζοντο πρὸς ἐκδοσὶν ἀποφάσεως, ἦρκει μόνον ὁ ἕτερος τῶν δικαζομένων νὰ ἐξήτῃ τοῦτο. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξεδόθησαν νόμοι ἀπαγορεύοντες τὴν εἰς σταυρικὸν θάνατον καταδίκην τῶν κακούργων, τὰς ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ αἱματηρὰς μονομαχίας, τὸν σιγματισμὸν καὶ ἄλλας σκληρότητας. Δι' ἐτέρων νόμων ἐτροποποιήθησαν ἀρχαῖαι διατάξεις περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἀπηγορεύθη δ' αὐστηρῶς ἡ ἐκτροπὴς τῶν γυναικῶν καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ὄρφανων ἢ τῶν πτωχῶν αὐτῶν. Εἰδικὸς νόμος τοῦ Κωνσταντίνου ἐπέβαλε τὸν γενικὸν ἐν τῷ Κράτει ἐορτασμὸν τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς, ἀναγνωρισθείσης οὕτω τῆς ὑψηλῆς σημασίας τῶν χριστιανικῶν ἐορτῶν. Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἔπαυον πᾶσαι αἱ ἐργασίαι, πλὴν τῶν γεωργικῶν, τὰ δικαστήρια καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκῆσεις. Ἐπατρέπετο μόνον κατ' αὐτὴν ἡ ἀπελευθέρωσις δούλων, τοιαύτη δ' ἀπελευθέρωσις γινομένη ἐν ἐκκλησιαστικῇ συνάξει ἀπέδιδε πλήρη τὰ δικαίωματα πολίτου εἰς τὸν ἀπελευθερούμενον, ὡς καὶ ἡ γινομένη ἐνώπιον τοῦ Ἐπαρχοῦ³.

Τοιαυτὰ τινὰ διατάσσων ὁ Αὐτοκράτωρ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρόεβαινε ταυτοχρόνως εἰς σχετικὰς πρὸς τὴν βαθμιαίαν ἐξαφάνισιν τοῦ Ἐθνισμοῦ ἐνεργείας. Ἐν διατάγματι πρὸς τὸν Ἐπαρχον Ρώμης Μάξιμον τῷ 319 καὶ ad Papulum τῇ 13 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπηγόρευσε τὰς οἰωνοσκοπίας ἐπὶ ποινηῇ θανάτου, ὡς αὐτῶς δι' ἄλ-

λων διαταγμάτων ἀπηγόρευσε τὰς μαντείας, τὴν προσκύνησιν τῶν ἀγαλμάτων αὐτοῦ, τὴν ἀνέγερον κατεστραμμένων ἐθνικῶν ναῶν ἢ τὴν ἐξεϊκόνισιν θεῶν, τέλος, περὶ τὸ 321, ἀπηγόρευσε τὰς κατ' οἶκον θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς. Πάντα ταῦτα μαρτυροῦσιν ἀληθῶς ποῖον ἦτο τὸ πνεῦμα καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐν Μεδιολάνῳ ἐκδοθέντος διατάγματος. Δι' αὐτοῦ ἐπεδιώχθη ἡ παγίωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ ἐξῴψωσις αὐτοῦ, ταυτοχρόνως δὲ ἡ βαθμιαία ἐξαφάνισις τοῦ Ἐθνισμοῦ.

Ἄλλ' οὗτος ἀπεπειράθη νὰ προλάβῃ τὴν καταστροφὴν, διότι ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ὁ συνάρχων τοῦ Κωνσταντίνου Λικίνιος ἀνέλαβε πόλεμον, ἠττηθεὶς δὲ καὶ πρὸς καιρὸν εἰρηνεύσας παρεσκευάσθη εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα, προσδῶσας εἰς αὐτὸν θρησκευτικὸν χαρακτήρα. Κατὰ τῶν χριστιανῶν μετῆλθε σκληροῦς τρόπου, ἐν ἐκάστῳ χριστιανῷ Ἐπισκόπῳ διέδλεπε μυστικὸν κατάσκοπον τοῦ Κωνσταντίνου. Ἀπηγόρευσε τὰς ἱεράς συναγείας καὶ παρεκώλυσε τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα, ἐξέδωκε τοὺς χριστιανοὺς ἐκ τῶν ναῶν, ἀναγκάζων αὐτοὺς νὰ προσεύχωνται ἐν ὑπαίθρῳ. Ἐν Πόντῳ ναοὶ τινες τῇ διαταγῇ αὐτοῦ ἐκλείσθησαν, ἤρξατο δ' ἀληθῆς διωγμὸς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀπὸ μέρους τῶν φανατικωτέρων ἐθνικῶν. Οἱ χριστιανοὶ ἀπεκλείοντο τῶν δημοσίων θέσεων, ἔστεροῦντο τῆς περιουσίας αὐτῶν, ἐξωρίζοντο δὲ πλεῖστοι, ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν. Ἐν Σερβίᾳ τεσσαράκοντα στρατιῶται ἐμαρτύρησαν, ριφθέντες εἰς παγερὰν λίμνην ἐν καιρῷ χειμῶνος ὡς μὴ θελήσαντες ν' ἀρνηθῶσι τὸν Χριστιανισμόν⁴. Ταῦτα ἐσήμαινον ὅτι ὁ Λικίνιος παρεδίεζε τὸ ἐν Μεδιολάνῳ ἐκδοθὲν καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὑπογραφὸν διάταγμα τῆς ἀνεξήθησας, λίαν δὲ ταχέως ἐπηκολούθησεν ἡ σύγκρουσις αὐτοῦ πρὸς τὸν Μ. Κωνσταντῖνον.

Τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης μάχης ἀναφανδὸν ὑπέδειξεν ὁ Λικίνιος εἰς τὸν στρατὸν ὅτι ὁ ἀγὼν θὰ διακρίνη τίς ἐστὶν ἀληθῆς θρησκεία, ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἀδυστάκτως ἐπεκαλέσθη τὸν μόνον ἀληθῆ Σωτῆρα καὶ Θεὸν εἰς ἀντίληψιν, ἐπιτεθεὶς δὲ σφοδρῶς κατὰ τοῦ ἀντιπάλου περὶ τὴν Ἀθριανούπολιν, τῇ 3 Ἰουλίου 323, ἐνίκησεν αὐτὸν κατὰ κράτος, καταδιώξας μέχρι Χρυσουπόλεως, ἐνθα τῇ 18 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τελείως κατετρόπωσε τὸν Λικίνιον, γενόμενος μονοκράτωρ.

Μετὰ δὲ τὴν νέαν ταύτην περιφανῆ νικὴν ἐξέδωκεν ὁ Κωνσταντῖνος διάγγελμα πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς τοὺς νέτους αὐτοῦ ὑπηκόους ἐκδηλῶν ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι μόνος ὁ παντοδύναμος Θεός, διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἀνέδειξεν αὐτὸν νικητὴν. Πρὸς τὸν Θεὸν ἀποστρεφόμενος ἔλεγε: «Σέ, νῦν, τὸν μέγιστον Θεόν, παρακαλῶ, εἴης πᾶσι τοῖς σοῖς ἐπαρχιώταις, ὑπὸ χροσίου συμφορᾶς συντριβεῖσι, δι' ἐμοῦ, τοῦ σου θεράποντος, ὀργῶν ἴασιν. Καὶ ταῦτά γε αἰτῶ οὐκ ἀπεικόντως, ὡς δεσποτα τῶν ὄλων, ἅγιε Θεέ. Ταῖς γὰρ σοῖς ὑφηγήσασιν ἐνεστησάμην σωτηριώδη πράγματα καὶ διήνυσσα, τὴν σὴν σφραγίδα παν-

1. Εὐσεβίου, Ἐκκλησ. Ἱστορία 10.5.

2. P. Batiffol, Ἐνθ' ἀν. σ. 269 ἐξ.

3. Schultze, RE³, X, 767. ἐξ. Δημ. Α. Πετρακάκου, Κοινοβουλευτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τομ. Α'. Ἀθήναι 1935, σ. 200—203.

1. Εὐσεβίου, Βίος Κωνσταντίνου, Α, 49—55. Β, 1—3. P. Allard, La persécution du Diocletien et le triomphe de l' Eglise, II, 302 ἐξ.

ταχού προβαλλόμενος καλλινίκου ἡγησάμην στρατοῦ. κἀν πού τις τῶν δημοσίων καλῆ χρεία τοῖς αὐτοῖς τῆς σῆς ἀρετῆς ἐπόμενος συνθήμασιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρόειμι. Διὰ ταῦτά τοι ἀνέθηκά σοι τὴν ἔμμαντοῦ ψυχῆν, ἔρωτι καὶ φόβῳ καθαρῶς ἀνακραθεῖσάν τὸ μὲν γὰρ ὄνομά σου γνησίως ἀγαπῶ, τὴν δὲ δύναμίν σου εὐλαβοῦμαι, ἦν πολλοῖς τεκμηρίοις ἔδειξας καὶ τὴν ἔμην πίσιν βεβαιότεραν εἰργάσω. Ἐπίεγομαι γοῦν, καὶ τοὺς ὄμους αὐτὸς ὑποσχῶν τοὺς ἐμούς, τὸν ἀγιώτατόν σου οἶκον ἀνανεώσασθαι, ὃν οἱ μυσσάροι ἐκείνοι καὶ ἀσεβέστατοι τοῖς ἀτοπήμασι τῆς καθαιρέσεως ἐλυμήναντο»¹.

Ὡς τὴν ἔληξεν ἡ ἱστορία τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Κωνσταντίνου εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἣς τὸ τελευταῖον στάδιον ἐσημάνθη διὰ τῆς πλήρους ῥήξεως πρὸς τὸν ἔθνησμόν. Οὗτος δ' ἐφαίνεται νῦν παντελῶς συντριβείς, διότι οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ σωρηδὸν ἐσπευδον εἰς τὸν Χριστιανισμόν, θριαμβεύοντα. Ὁ χριστιανὸς Αὐτοκράτωρ προῖστατο μετὰ μικρὸν τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἔδρευε διὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης, τὴν ὁποίαν ἐπεισεν ὅπως δεχθῆ τὸν Χριστιανισμόν², μεγαλοπρεπεστάτους ναοὺς ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις τῆς Ἱεροσολῆμ, καθώριζε νέαν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐν ἣ ἔθηκε τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἀναδειχσέως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ τῆ 21 Μαΐου 337 ἀπεβίωσεν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐβαπτίσθη ἐν τινι προαστείῳ τῆς Νικομηδείας, φορέσας ἔκτοτε ἀντὶ τῆς πορφύρας τὸν λευκὸν χιτῶνα τοῦ νεοφύτου³.

1. *Εὐσεβίου*, Βίος Κωνσταντίνου, Β, 55.

2. *Ὁ Εὐσέβιος*, Βίος Κωνσταντίνου, Γ' 47 ρητῶς ἐσημείωσεν ὅτι ἡ Ἑλένη ἐγένετο χριστιανὴ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου, «ὃν (Κωνσταντίνον) πρὸς τοὺς ἄπασιν καὶ τῆς εἰς τὴν γενομένην ὁσίους μακαρίζειν ἄξιον, οὕτω μὲν αὐτὴν θεοσεβῆ καταστήσαντα, οὐκ οὐσαν πρότερον, ὡς αὐτῷ δοκεῖν ἐκ πρώτης τῷ κοινῷ Σωτῆρι μεμαθητεῦσθαι...».

3. Κατὰ τὸν 8' αἰῶνα ἔχομεν μαρτυρίαν, καθ' ἣν ὁ Μ. Κωνσταντίνος ἐβαπτίσθη μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, Ἐπιστολὴ τῆς ἐν Ἀρμῆνῳ (359) Συνόδου πρὸς Κωνσταντίνον, παρ' *Ἀθανασίου*, Ἐπιστολὴ περὶ τῶν γενομένων ἐν Ἀρμῆνῳ καὶ ἐν Σελευκίᾳ Συνόδων, Πατρ. Migne ἑλλ. 26, 697 καὶ παρ' *Ἰλαρίῳ* Πατρ. Migne λατ. 10, 70. Πρβλ. *Σωκοράτους* Ἐκκλῆσ. Ἱστορία 237. *Σωζομένου*, Ἐκκλῆσ. Ἱστορία 4, 18. *Θεοδώρητου*, Ἐκκλῆσ. Ἱστορία 2, 19. *Ὁ Εὐσέβιος*, Βίος Κωνσταντίνου Δ., 61 Πατρ. Migne ἑλλ. 20, 1212-16 λέγει ὅτι ἐβαπτίσθη εἰς προάστειόν τι τῆς Νικομηδείας. Ἡ αὕτη πληροφορία ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν ἐπὶ Ἰουλιανῶν μαρτυρησάντων Βονόσου καὶ Μαξιμιλιανῶν, Th. Ruinart, Acta primorum martyrum, Amstelredami 1613, σ. 596, ὀνομάζεται δὲ τὸ προάστειον τῆς Νικομηδείας Ἀχουρῶν (Ἀχουράους). Τὴν εἰδησιν περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου παρὰ τὴν Νικομηθεῖαν ἐπένελεον καὶ οἱ δυτικοί, ὁ *Ἰερώνυμος*, A. Schöne, Eusebii Chronicorum lib. duo, Berolini 1866, II, 192, ὁ *Ἰσίδωρος Σεβίλλης* ἐν τῷ ἐαυτοῦ Χρονικῷ, Πατρ. Migne λατ. 83, 1048, ἐπίσης ὁ *Ἀμβρόσιος* Μεδιολάνων ὅτι ἐβαπτίσθη κατὰ τὰς τελευταίας του ἡμέρας, Πατρ. Migne λατ. 16, 1399. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 8' καὶ 9' αἰῶνα ἐμφανίζεται ὁ μῦθος περὶ βαπτίσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὑπὸ Σιλβέστρου Ἐπισκόπου Ρώμης (314—337), παρὰ Σύρους καὶ Ἀρμενίους συγγραφεῖς, Fr. Jos. Dölger, Die Taufe Constantins und ihre Probleme, ἐν τῷ συγγράμματι Constantin der Grosse und seine Zeit, Gesammelte Studien, herausg. von Fr. Jos. Dölger, Freiburg i. Br. 1913 σ. 400 ἐξ. Ὁ μῦθος οὗτος περὶ τὸ 530 ἀναγράφεται καὶ ἐν τῷ συγγράμματι Liber Pontificalis, ἐκδ. L. Duchesne, I, 74 μετὰ τῆς προσθήκης περὶ θεραπείας τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐκ λέπρας. Πληροτέρας εἰδήσεις ὑπάρχουσιν ἐν βιογραφίᾳ Σιλβέστρου Ρώμης, συνταχθεῖσα κατὰ τὸν 8' αἰῶνα, Παρὰ Dölger, ἐνθ. ἀν. σ. 937 ἐξ. Ὁ μῦθος ἤρξατο εἰσεδῶν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρὰ τῷ χρονογράφῳ *Μαλάλα* († 565) πληροφορία, Χρονογραφία, ed. Bonnae, σ. 317 «Καὶ νηστεύσας καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Σιλβέστρου, ἐπισκόπου Ρώμης, αὐτὸς καὶ ἡ Μήτηρ Ἑλένη καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ... καὶ ἐγένετο χριστιανὸς ὁ αὐτὸς Κωνσταντίνος βασιλεύς». Ἀλλὰ μετὰ τὸν Μαλάλαν τὸ *Πασχάλιον Χρονικόν*, συνταχθὲν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡρακλείου (610—641), ἐπανάλαβε τὴν εἰδησιν περὶ βαπτίσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐν προαστείῳ τῆς Νικομηδείας, Πατρ. Migne 92, 716. Ἐπειδὴ τῆς βαπτίσεως μετέσχε καὶ ὁ ἀρειανὸς Εὐσέβιος Νικομηδείας, ὁ Χρονογράφος *Θεοφάνης*, (edit. Bonnae σ. 24, 25) παρεδῆθη τὴν εἰδησιν περὶ τῆς τελέσεως τοῦ βαπτίσματος ὑπὸ τοῦ Σιλβέστρου. Ἀπὸ τοῦ 9' αἰῶνος οἱ ἀναγράφοντες τὸν μῦθον παραπέμπουσιν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Βαπτιστηρίου ἐν Ρώμῃ. Τέλος σημειοῦμεν ὅτι ὁ μῦθος δυστυχῶς εὑρεν εἰσοδὸν καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν εἰδῆλια, τὰ ἐκδοθέντα ἐν Βενετίᾳ καὶ ἀλλαχῶ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους. Διότι λέγεται ἐν αὐτοῖς ὅτι ἐβαπτίσθη «ὑπὸ Σιλβέστρου ἱερέως»!

Παρὰ ταῦτα ὁμοῦ δὲν ἀπεμακρύνθη τῶν βάσεων τῆς ἀληθοῦς ἀνεξιθρησκείας, ἐφ' ἧς ἐστήριξε τὴν ἄληθῆς ἐν τῷ θρησκευτικῷ πολιτικῷ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι κατεστράφη, διαταγῆ αὐτοῦ, ὁ ναὸς καὶ τὸ ἱερὸν ἄλλως τῆς ἐν Φινίκῃ Ἀφακίτιδος Ἀφροδίτης καὶ ὁ ἐν Αἰγαῖς τῆς Κιλικίας ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ὁλοῦς σημαίνει: ὅτι ὁ Κωνσταντίνος ἐκήρυξε διωγμὸν κατὰ τοῦ ἔθνησμοῦ. Διὰ τὴν καταστροφὴν μάλιστα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφακίτιδος Ἀφροδίτης ὑπῆρχον ἰδιαιτέροι λόγοι, διότι ἐκεῖ ἀνέκαθεν ἐτελοῦντο μυσσάρι τελεταί. Τὰ μεμονωμένα πάντως ταῦτα γεγονότα ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος, πληροφορῶν ὅτι ὁ Κωνσταντίνος ἐξέδωκε νόμους «καλύοντας θυσίας, οἰκοδομεῖν δ' Ἐκκλησίας προστάττοντας»¹.

Δὲν ὑπῆρχεν, ἄλλως τε, ἀνάγκη ἐκτάκτων μέτρων πρὸς ἐξαφάνισιν τοῦ ἔθνησμοῦ. Πάν ὅ,τι ἐπραξεν ὁ Μέγας Κωνσταντίνος ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐν Μεδιολάνῳ διατάγματος καὶ ἐξῆς προπαρασκεύασε τὴν πλήρη κατάπιωσιν τοῦ σεσαθρωμένου οἰκοδομήματος τοῦ ἔθνησμοῦ. Ἡ συνύπαρξις Χριστιανισμοῦ καὶ ἔθνησμοῦ ἦτο ἀδύνατος, ὁ δὲ μεταξὺ αὐτῶν διεξαχθεὶς φοβερὸς ἀγὼν ἐμελλε ν' ἀπολήξῃ οὐχὶ εἰς συμβιβασμόν, ἀλλ' εἰς πλήρη νίκην ἐνός τῶν ἀνταγωνιζομένων. Ὁρθῶς δὲ ποίων ὁ Κωνσταντίνος δὲν κατεδίωξε τὸν ἔθνησμόν, καίτοι τινὲς τῶν χριστιανῶν διαρκῶς παρῴτρυναν αὐτὸν εἰς τοῦτο. Εἶνε δὲ λίαν χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονὸς ὅτι τῷ 337, κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὁ Κωνσταντίνος ἐπεκύρωσε προνόμια τινὰ τῶν ἐθνικῶν ἱερέων τῆς Ἀφρικῆς, ἐνθα ἐπέεσθησαν οἱ ἐθνικοὶ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. Ὁ Κωνσταντίνος ἐθεώρει ἀδικαιολόγητον τὸν θρησκευτικὸν διωγμὸν κατὰ τοῦ ἔθνησμοῦ, ἔχων πλήρη πεποιθήσιν εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἐξαφάνισιν, διὰ τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἰς ὃν μεγάλως αὐτὸς συνετέλεσεν. Ὅθεν ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ καὶ

φεται καὶ ἐν τῷ συγγράμματι Liber Pontificalis, ἐκδ. L. Duchesne, I, 74 μετὰ τῆς προσθήκης περὶ θεραπείας τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐκ λέπρας. Πληροτέρας εἰδήσεις ὑπάρχουσιν ἐν βιογραφίᾳ Σιλβέστρου Ρώμης, συνταχθεῖσα κατὰ τὸν 8' αἰῶνα, Παρὰ Dölger, ἐνθ. ἀν. σ. 937 ἐξ. Ὁ μῦθος ἤρξατο εἰσεδῶν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρὰ τῷ χρονογράφῳ *Μαλάλα* († 565) πληροφορία, Χρονογραφία, ed. Bonnae, σ. 317 «Καὶ νηστεύσας καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Σιλβέστρου, ἐπισκόπου Ρώμης, αὐτὸς καὶ ἡ Μήτηρ Ἑλένη καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ... καὶ ἐγένετο χριστιανὸς ὁ αὐτὸς Κωνσταντίνος βασιλεύς». Ἀλλὰ μετὰ τὸν Μαλάλαν τὸ *Πασχάλιον Χρονικόν*, συνταχθὲν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡρακλείου (610—641), ἐπανάλαβε τὴν εἰδησιν περὶ βαπτίσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐν προαστείῳ τῆς Νικομηδείας, Πατρ. Migne 92, 716. Ἐπειδὴ τῆς βαπτίσεως μετέσχε καὶ ὁ ἀρειανὸς Εὐσέβιος Νικομηδείας, ὁ Χρονογράφος *Θεοφάνης*, (edit. Bonnae σ. 24, 25) παρεδῆθη τὴν εἰδησιν περὶ τῆς τελέσεως τοῦ βαπτίσματος ὑπὸ τοῦ Σιλβέστρου. Ἀπὸ τοῦ 9' αἰῶνος οἱ ἀναγράφοντες τὸν μῦθον παραπέμπουσιν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Βαπτιστηρίου ἐν Ρώμῃ. Τέλος σημειοῦμεν ὅτι ὁ μῦθος δυστυχῶς εὑρεν εἰσοδὸν καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν εἰδῆλια, τὰ ἐκδοθέντα ἐν Βενετίᾳ καὶ ἀλλαχῶ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους. Διότι λέγεται ἐν αὐτοῖς ὅτι ἐβαπτίσθη «ὑπὸ Σιλβέστρου ἱερέως»!

1. *Εὐσεβίου*, Βίος Κωνσταντίνου, Γ, 54—57. Πρβλ. Ed. Schwartz Kaiser Konstantin, σ. 72—73.

γεραίρει αὐτὸν ὡς Ἰσαπόστολον καὶ ἀγει ἐτησίως τὴν ἁγίαν μνήμην αὐτοῦ τε καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης. Μετὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἡ πορεία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τὸν κόσμον ὑπῆρξε θριαμβευτική, ἡ δ' Ἐκκλησία, μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν διωγμῶν, ἀποκτήσασα τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς ἀνέπτυξε τὰς μεγάλας πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἤσκησεν ἐπὶ τοῦ κόσμου τὴν εὐεργετικωτάτην αὐτοῦ ἀναπλαστικὴν καὶ ἀναμορφωτικὴν ἐπίδρασιν.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πράξ. 13, 25—33

Περὶ τὰ μέσα τοῦ Α' αἰῶνος, ἀναλαμβάνων τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀποστολικὴν περιοδείαν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔφθασεν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Βικράβα, εἰς τὴν Ἀναπόκειαν τῆς Πισιδείας. Ἐκεῖ παρακληθεὶς νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξεφώνησεν ἐν τῇ Συναγωγῇ τῆς πόλεως με συναρπαστικὴν εὐγλωττίαν βαρυσήμαντον λόγον. Ἡ θέσις αὐτοῦ, ἐνώπιον Ἰσραηλιτικοῦ ἀκροατηρίου, ἦτο νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι, καίτοι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ ἐπηγγελμένος εἰς τὸν «λαὸν τοῦ Θεοῦ» διὰ τῶσων καὶ τῶσων προφητῶν.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, περὶ τοῦ ὁποῦ ἐκυκλοφόρει ἡ γνώμη ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Μεσσίας, εἶχε δώσει ὀρθὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ Μεσσιανικοῦ χαρακτήρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι αἱ περὶ τοῦ Μεσίου ἐπαγγελίαι «ἐπληρώθησαν» ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐπιχείρημα ἀδιάσειστον περὶ τοῦ χαρακτήρος τούτου. Ἄλλ' ἰδιαιτάτα ἀποδεικνύει τὸν Μεσσιανικὸν χαρακτήρα τοῦ Ἰησοῦ τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. Φέρον τὴν εἶδησιν ταύτην ὁ Ἀπόστολος καὶ «εὐαγγελιζόμενος» δι' αὐτῆς τοὺς Ἀντιοχεῖς ὑπομνησκει εἰς αὐτοὺς πρωτίτως τὸ θλιβερὸν γεγονός τοῦ θανάτου του. Ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει δὲ τῶν ὀδυνηρῶν περιστατικῶν αὐτοῦ καθάπτεται τῶν ἐν Ἱερουσαλύμοις Ἰουδαίων καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, τῶν ἱερέων, τῶν μελῶν τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι ὑπὲρ ἑαυτῶν ὡς μόνον ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν διὰ τὸ μέγα ἔγκλημα τῶν τὴν ἄγνοιαν τῆς προσωπικότητος τοῦ θανατωθέντος Δικαίου. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἤδη προσηλωμένος προέτεινε ὡς τινα ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν τοῦ ἐγκλήματος τὴν ἄγνοιαν, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐσκέπτοντο οὕτω τότε ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐθανάτωναν τὰς σαγμὰς ἐκείνας ἦτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, ἐφ' ᾧ ἀκριβῶς καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα παρακάλει εὐχόμενος «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34). Ὁ Ἀπόστολος καὶ εἰς τὴν ἐξ ἰδίας αὐτῶν ὑπαιτιότητος ἄγνοιαν ταύτην τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἐμβλέπει ἄλλην ἀπόδειξιν τοῦ Μεσσιανικοῦ χαρακτήρος τοῦ Κυρίου, βεβαιῶν ὅτι κακῶς ἐκτιμήσαντες οὕτω τὰς περὶ τοῦ Μεσίου ἀναγινωσκομένας προφητείας κατέδικασαν αὐτὸν εἰς θάνα-

τον καὶ ἀσυναισθήτως ἐπραγματοποιοῦν οὕτω καὶ αὐτοὶ τὰς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μεσίου προφητείας, οὕτως ὥστε ἀκουσίως χρησιμεύουσιν ἰσχυροτάτη ἀπόδειξις τοῦ Μεσσιανικοῦ χαρακτήρος τοῦ Ἰησοῦ. Οὕτως ἐνεργοῦντες οἱ σταυρωταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐτέλου ἀσυναισθήτως «πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα».

Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα ἐθανάτωσαν τὸν Χριστόν, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ «καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον». Πάντα ταῦτα βεβαιοῦσιν ὅτι οὐδὲ σκιὰ ἀμφιβολίας ὑπῆρξεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανεν. Ἐτάφη, καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ μάλιστα ἐτέθησαν φύλακες, ἵνα φυλάττωσι καὶ νεκρὸν ἀκόμη τὸν Κύριον, μὴ τυχὸν τάχα ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐν κρυφῷ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν (Ματθ. 27, 62—66). Ἄλλ' ὁμως ὁ Θεὸς «ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν» ὡς ἀπὸ ὕπνου. Ἀνέστη, ἐφανερώθη ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐπίστως διὰ τῶν πραγμάτων τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, αὐτόπται δὲ καὶ αὐτήτοι αὐτοῦ ἀναστάντος ὑπῆρξαν μάρτυρες τοῦ γεγονότος πρὸς τὸν λαόν. Ταῦτα φερεὶ ὁ Ἀπόστολος περιχαρῆς πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς καὶ πρὸς πάντας ὡς τὴν καλυτέραν εἶδησιν. «Καὶ ἡμεῖς, λέγει, ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν». Ἦτο ὁ σταυρωθεὶς ὁ Υἱὸς του, ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀφίση εἰς τὸν τάφον καὶ αὐτὴν ἀόμιη τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ σάρκα, μεθ' ἧς; ἀσυγγύτως, ἀτρέπτως, καὶ ἀδιαίρετως ἐπετέλεσεν ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου;

K.

Α' Κορινθ. 9, 2—12

Πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐδείκνυεν ὁ μακάριος τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος, ὅτι εἶχε πλήρη καὶ σαφῆ συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς του. Εἶχε βαθυτάτην τὴν πεποίθησιν καὶ ἐναργῆ τὴν συναίσθησιν, ὅτι τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ, τὸ κήρυγμα δηλαδὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἰδρυσις Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ περὶ αὐτῶν ἐνδελειχῆς πρόνοια, εἶναι εἰς αὐτὸν ἀνατεθειμένα Ἄνωθεν. Καίτοι ἡ κλήσις αὐτοῦ εἰς τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα δὲν ἔγεινε συγχρόνως, οὐδὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκλήθησαν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ὁμοῦς οὐδόλως διέκρινεν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀποστομώσῃ πάντα διωκοφρονητῶντα τὸ ἀξίωμα του, διὰ τῆς ἐπιβεβαιώσεως τῆς ἀμέσου ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κλήσεώς του ἐπὶ τὸ ἀποστολικὸν ἔργον. Διὰ νὰ βεβαιώσῃ δὲ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐπεκαλεῖτο πρωτίτως αὐτὰ τὰ πρῶτα. Ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Κορινθίους, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν ἔλειπον οἱ καλοθεληταί, οἱ ἐπιζητοῦντες νὰ διασείωσιν τὸ Ἀποστολικὸν κῆρος τοῦ Παύλου, φέρεται ἀπόδειξιν τῆς ἀποστολικῆς του κλήσεως αὐτοῦς τούτους τοὺς Κορινθίους, οἵτινες διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ πόνου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπέστρεψαν εἰς Χριστόν. Λέγει: «ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ». Οὕτως ἀπολογούμενος διὰ τῶν ἀναμφηρίστων γεγονότων ὁ θεῖος Ἀπόστολος χαίρει τὴν καλυτέραν μέθοδον

ἀποδείξεως τῆς ἀνωθεν κλήσεως λειτουργοῦ τινος τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ γὰρ λέγει τις, ὅτι ἐκλήθη Ἄνωθεν εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα, εἶναι τι εὐχερές. Ἄλλὰ τὸ οὐσιώδες εἶναι νὰ ἔχη εἰς πᾶσαν ζήτησιν νὰ ἀποδείξη διὰ τῶν πραγμάτων τὴν κλήσιν ταύτην. Καὶ ὅταν διαμφισβητῆται, ἂν πράγματι οὗτος εἶναι κεκλημένος Ἄνωθεν, θεοπρόβλητος, νὰ φωνάζουν αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀπολογούμενα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπὸ Θεοῦ ἀποστολῆς του. Τὰ γεγονότα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουσιν, ἂν εἶναι τις κεκλημένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ κανόνα: ὁ ἱερός ζῆλος ὁ ὑποδειγματικὸς βίος, ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καὶ δόξων, ἡ ἐκδραπένησις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πιστοῦ, ἡ αὐτοθυσία ὑπὲρ τοῦ χριστιανικοῦ ἰδεώδους. Μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τούτων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ Παῦλος ἔπραξε, δύναται νὰ εἴπῃ καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος καὶ εἴ τις ἄλλος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονῶν, «ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστί».

Ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, ἵνα δείξῃ, ὅποιαν ἀνωτέραν ἀντίληψιν ἔχει τῆς ἀποστολικῆς του ιδιότητος, καὶ ὅτι δὲν ἐκτελεῖ ἔργον τι ἀνθρώπινον τῆς τρεχούσης σειρᾶς, ὅπως εἶναι τὰ πολυποικίλα καὶ ἄνθρωπον ἐπαγγέλματα, ἀποβλέποντα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν καὶ ἐξασφάλισιν, ἔστω καὶ μόνον τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς, εἶναι ὅτι: οὐδέποτε παρ' οὐδενὸς ἐδέχθη οἰκονομικὴν συνδρομήν, οὐδὲ ἠνέχθη νὰ βασιάσῃ τις τὰ βῆθη τῆς συντηρήσεώς του, ἀλλ' ἐξοικονομεῖ τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν, ἀσκῶν τὸ ἔργον τοῦ σκηνοποιοῦ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ποριζόμενος ὄχι μόνον τὰ πρὸς διατροφήν αὐτοῦ ἀπαραίτητα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ἔργου τῆς φιλανθρωπίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ κατ' ἄνθρωπον σκεπτόμενος, καὶ ἀπὸ τοῦ βίου τῶν ἄλλων ἁγίων Ἀποστόλων ὁμώμενος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν Γραφῶν συλλογιζόμενος, ἐγνώριζεν ἄριστα, ὅτι εἶχε τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐτὸς νὰ μὴ καταφεύγῃ εἰς ἄλλην ἐργασίαν, ἀλλὰ νὰ ζῆ ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν χριστιανῶν ὑποχρέων ὄντων νὰ βασιάσῃ τὰ βῆθη τῆς συντηρήσεώς του, ἀλλ' ἦτο εἰς θέσιν ὁ λειτουργὸς ἐκεῖνος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ νὰ γνωρίζῃ ἐπίσης πόσον ἦτο ἐξυψωτικὸν διὰ τὴν ἱεράν διακονίαν του, καὶ πόσον ἦτο οἰκοδομητικὸν καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας τὸ νὰ μὴ ἰσοφαιρίζῃ τὴν ἀποστολικὴν διακονίαν πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ βιοπορισμοῦ. Πόσον εἶναι πάντοτε ἀξία μελέτης, ἀλλὰ καὶ ἐφορολογῆς ἢ ἡμολογίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντος: «οὐκ ἐρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπῆν τινα δώμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ!»

K.

Η Α. Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ

Ἐκπληρῶν παλαιὸν του πόθον προσκυνήσεως τῶν σεπτῶν λειψάνων τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γερασίμου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἀνεχώρησε τὸ Σάββατον (21 Αὐγούστου) διὰ Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ αἰδ. οἰκονόμου Γερασίμου Ποταμιάνου, τοῦ ἰδιαίτερου του διακόνου Γαβριὴλ καὶ τοῦ σημειοῦντος τὴν περιληπτικὴν ταύτην ἔκθεσιν.

Εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐφθάσε τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς (22) προὔταντηθεις ἐν τῷ ἀεροπλοίῳ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Χρυσόστομου, τοῦ νομάρχου τῆς νήσου κ. Μεταξᾶ καὶ τοῦ κ. Δημάρχου τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν ἀποβίβασιν του ἐλόκληρος ἡ ἀποβάθρα ἦτο πλήρης λαοῦ, ὅστις ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ ὑπεδέχθη καὶ ἐχαιρέτισε τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρώτην φορὰν ἐπισκεπτόμενον τὴν ὠραίαν καὶ ἱστορικὴν νῆσον. Ὑπὸ τὴν χρομόσυνον κροῦσιν τῶν κωδῶνων τῶν ναῶν τῆς πόλεως, ἦτις εἶχε σηματοστολισθῆ, ὠδηγήθη εἰς τὸν ἱ. ναὸν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου ὅπου φυλάσσεται τὸ ἅγιον λείψανόν του καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἡγούμενος ἀρχιμ. Δανιὴλ Γιγάντες προσεφώνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, διὰ τῆς ἐξῆς θερμῆς προσλαλιάς: «Πλήρης χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ὑποδέχομαι σήμερον ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς καὶ εὐαγοῦς ταύτης Μονῆς, ἐν τῇ ἰδιαίτερά μου πατρίδι καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ ἁγίᾳ ταύτῃ Μονῇ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔζησα καὶ ἀνετρέφην, τὸν προστάτην εὐεργέτην, καθηγητὴν καὶ διδάσκαλόν μου, τὸν πρῶταν τῶν Θεολογικῶν γραμμάτων, τὸν ἄξιον παντὸς σεβασμοῦ Πατριάρχην τῶν ἐλλήνων Ἱεραρχῶν. Δυστυχῶς ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει διὰ νὰ ἐξυμνήσωμεν τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ ἀριθμήσωμεν τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κος Κος Χρυσόστομος προσέφερε καὶ προσφέρει καθ' ἐκάστην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πατρίδα, καὶ τὴν παιδείαν. Διότι διὰ νὰ ἐξυμνήσωμεν τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ ἀριθμήσωμεν τὰς ὑπηρεσίας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν τοῦ Ὁμήρου τὸν νοῦν καὶ τὴν ἠτορθεῖαν τοῦ Δημοσθένους. Εὐχόμεθα, Μακαριώτατε Δέσποτα, ἵνα, ὁ Ὑψιστος διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου, τοῦ ὁποίου μετ' ὀλίγον θὰ ἀσπασθῆτε διὰ πρώτην φορὰν τοὺς Ἁγίους Ἀρχάντους πόδας, χαρίζῃ τῇ Ὑμείρᾳ Θεοπροβλήτῳ Μακαριότητι μακρότητα ἡμερῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ Γένους.»

Ὁ Μακαριώτατος εὐχαροστήσας θερμῶς τὸν καθηγούμενον τῆς ἱερᾶς μονῆς ἁγ. Διονυσίου εἰσήλθε βαθύτατα συγκινημένος εἰς τὸν ναόν.

Μετὰ δὲ τὴν δοξολογίαν ὁ Σεβ. ἱεροτάτος Μητροπολίτης Ζακύνθου ἐχαιρέτισε διὰ θερμοῦ λόγου τὸν Μακαριώτατον τονίσας τὸ ὅπως ἐξαιρετικὸν γεγονός ἐστὶν ἐπισκέψεως τῆς νήσου ὑπ' αὐτοῦ ἵνα προσκυνῇ τὸν Πολιοῦχον καὶ εὐλογῆσῃ καὶ διδάξῃ τὸν λαόν. Ἀπαντήσας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἠχηροῦς ἔσπεσε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ζακύνθου, τὰς ἀρχὰς

καὶ τὸν λαὸν τῆς νήσου διὰ τὴν θερμοτάτην ὑποδοχήν, διεβίβασε δὲ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῆς Ζακύνθου. Αἰσθάνεται, εἶπεν, ἀνεκφραστον συγκίνησιν διότι ἀξιοῦται νὰ προσκυνήσῃ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἁγ. Διονυσίου, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει καὶ ἰδιαιτέρους πνευματικούς δεσμούς, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ Ἅγιος ἐν Ἀθήναις εὐρισκόμενος ἔλαβε τὸ χάρισμα τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπὶ τοῦ Ἀθηνῶν Νικάνορος μετὰ ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εἶπεν οὖν ἡ Ζακύνθος δικαίως δύναται νὰ σεμνύνεται διὰ τοὺς ἕξ αὐτῆς ἀναδειχθέντας πολιτικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς ἀνδρας, καλλιτέχνας καὶ ποιητάς, ἀλλὰ ἀναμφιβόλως τὸ μεγαλύτερον σέμνωμα καὶ ἀγλαΐσμα αὐτῆς εἶναι ὁ ἅγιος Διονύσιος καὶ τὸ διασωζόμενον ἐν αὐτῇ ἁγίον του λείψανον. Θεωρεῖ δὲ εὐτυχεῖς τοὺς Ζακυνθίους, διότι ἐτάχθησαν θεματοφύλακες τοῦ ἱεροῦ τούτου λειψάνου, ἀλλὰ καὶ διότι ἕξ αὐτοῦ ἀρύνονται πάντοτε τὰ μεγάλα διδάγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀναπτύξας ἀκολούθως μετὰ δυνάμει λόγου τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ θρησκεία καθ' ὅλου καὶ ἡ γνησία καὶ ἀληθὴς εὐσεβεία ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων, ἠύχθη ὅπως οἱ Ζακύνθιοι διὰ τοῦ καθ' ὅλου βίου τῶν ἀναδεικνύωνται ἀντάξιοι φρουροὶ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλου πολιούχου τῆς νήσου καὶ ἔχωσιν αὐτὸ διαρκῆ καὶ ζωντανὸν παράδειγμα εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς.

Μετὰ τοῦτο, ἀφοῦ προσκύνησε τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου, ἐπισκέφθη τὴν μονὴν καὶ τινὰς ναοὺς τῆς πόλεως, καθὼς καὶ τὸν ἀνεγειρόμενον νέον μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ εὐσεβὴς κυρία Ἀγγελικὴ Μπουλατζῆ, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ζακύνθου, διέθεσε πρὸ μηνὸς ἐν ἑκατομύριον δραχμῶν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν πλακόστρωσιν αὐτοῦ.

Περὶ ὥραν 12ην τῆς ἰδίας ἡμέρας ἀπῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν προπεμφθεὶς μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἠὺχαρίστησεν ἐπὶ τῇ θερμοτάτῃ δεξιῶσι καὶ συνεχάρη διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ δράσιν.

Μετὰ τριώρον πλοῦν ἔφθασεν εἰς Ληξούριον ὅπου ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Γερμανὸς μετὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου Ληξουρίου καὶ τῶν περιχώρων ἐπιβάς βανζινοπλοίου ἔσπευσεν ἔξω τοῦ λιμένος πρὸς προὔπλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Μετὰ θερμὸν χαριετισμὸν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τοῦ διότι ἀντικρῖζει τὴν πατρίδα τοῦ Ἡλίου Μηνιάτου καὶ τῶν Ἰακωβάτων, τῶν ὁποίων δι' ὀλίγων ἔξῃρε τὸ ἔργον, ἀπηύθυνε δὲ σπουδαίας πατρικῆς ὑποθήκας πρὸς τοὺς προὔπαντῆσαντας αὐτὸν ἱερεῖς τῆς περιοχῆς Ληξουρίου. Κατὰ τὴν ἀποβίβασίν του εἰς Ἀργοστόλιον, ἔνθα ἀπεδόθησαν αὐτῷ στρατιωτικαὶ τιμαί, ἐδεξιώθησαν αὐτὸν εἰς τὴν προκυμαίαν ὁ ἱ. κληρὸς Ἀργοστόλιου καὶ τῶν περιχώρων, ὁ Νομάρχης Κεφαλληνίας κ. Γεωργίου, ὁ Δήμαρχος κ. Κ. Γεράκης, αἱ στρατιωτικαί, δικαστικαὶ καὶ λοιπαὶ ἀρχαὶ τῆς νήσου καὶ πλῆθος

λαοῦ. Ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον εἶπεν ὅτι «ἡ πόλις τοῦ Ἀργοστόλιου θεωρεῖ ἑαυτὴν εἰς ἄκρον εὐτυχῆ, διότι ἔτυχε τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς νὰ ἀξιοθῆ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ διακεκριμένου καὶ σοφωτάτου Ἱεράρχου τοῦ λαμπρόντος τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν». Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε θερμῶς εὐχαριστῶν καὶ ἐκφράζων τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ χαρὰν, διότι ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἱεράν νῆσον, ὡς ὠνόμασε τὴν Κεφαλληνίαν, διαφυλάττουσαν ἐπὶ αἰῶνας ὡς ἱερόν παρακαταθήκην τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Ἀκολουθῶν ὑπὸ τὰς χαρμοσύνας κωδωνοκρουσίας ὄλων τῶν ναῶν τοῦ Ἀργοστόλιου καὶ ἐν μέσῳ τῶν σηματοστολιστῶν ὁδῶν, ὠδηγήθη ἐν μακρῷ πομπῇ, προηγουμένων εἰς δύο στίχους τῶν ἱερέων, εἰς τὸν ἱ. ναὸν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὅπου ἐτελέσθη κατανυκτικὴ δοξολογία κατὰ εἰδικὴν τυπικὴν διάταξιν καθορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας. Μετὰ τὴν δοξολογίαν, καθ' ἣν ἐψάλη καὶ ἡ «φήμη» τοῦ Μακαριωτάτου ὑπὸ χοροῦ ψαλτῶν τῶν ναῶν τῆς πόλεως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Γερμανὸς προσεφώνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὡς ἀκολούθως:

Μακαριώτατε Δέσποτα,

*Μετὰ χαρᾶς ἰδιαζούσης καὶ ὑπερφανεῖας δεδικο-
λογημένης ἡ ἐμὴ ταπεινότης καὶ ἅπας ὁ Κληρὸς καὶ
λαὸς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κεφαλληνίας ὑποδέχεται τὴν
Ἑμετέραν Μακαριότητα. Καὶ εὐλόγως. Διότι ὁ Ἀρχιε-
πίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ Μακαριώτα-
τος Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Συνόδου, ὁ διαπρε-
πῆς καὶ πολυγραφώτατος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστη-
μίου καὶ Ἀκαδημαϊκός, ὁ σεβαστός μοι Πνευματικὸς
πατήρ, εὐρίσκειται τὴν στιγμὴν ταύτην μεταξὺ ἡμῶν.*

*Ἐξαιρετικὴ τιμὴ καὶ ἰδιάζουσα εὐχαρίστησις. Γεγο-
νὸς μοναδικὸν ἐν τῇ νεωτέρῃ ἱστορίᾳ τῆς Μητροπό-
λεως Κεφαλληνίας καὶ πολλαπλῆς σημασίας.*

*Μᾶς μεταφῆρετε, Μακαριώτατε, τὸν ἀσπασμὸν καὶ
τὴν εὐλογίαν τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας πρὸς ἡμᾶς τὰ
μεμαρτυρούμενα πνευματικὰ Αὐτῆς τέκνα ἐπιζητοῦντα
πάντοτε τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐνίσχυσιν
ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας.*

*Μᾶς διερμηνεύετε διὰ τῆς παρουσίας Σας τὴν ἀγάπην
καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπαρχίαν, δι'
ἣν ἐν Σας νεῦμα πολλάκις, μία ἐπίκαιρος λέξις, μία
ἐπίσημος ὑπογραφή δημιουργεῖ συνεχῆ καὶ μακροχρό-
νιον εὐεργεσίαν. Μᾶς ὑπομιμνήσκετε ἐν ταῦτῳ τὸν ἱ-
διαίτερον δεσμὸν τῆς πόλεως ταύτης πρὸς τὴν Ἀρχιε-
πισκοπὴν Ἀθηνῶν, ἣν ἐλάμπρυνεν καὶ διεκόσμησεν ὁ
ἀπὸ Κεφαλληνίας Γερμανὸς Καλλιγᾶς, τὸν ὁποῖον ἐν
τῇ μαρμαρίνῃ Αὐτοῦ ἀθανασία καὶ λευκότητι ἀτενίζει
εὐλαβῶς ἡ Ἑμετέρα Μακαριότης ἐν ἐκάστη εἰσόδῳ καὶ
ἐξόδῳ ἐν τῷ ὑπ' ἐκείνου ἀνεγερθέντι Μεγάλῳ τῆς Ἀρ-
χιεπισκοπῆς. Οἱ πνευματικοὶ καὶ πραγματικοὶ οὔτοι
δεσμοί, Μακαριώτατε Δέσποτα, προκαλοῦσιν ἐν ἡμῖν
πᾶσι τὴν ἰδιάζουσαν χαρὰν καὶ ἀγαλλίαν ἐπὶ τῇ
ἀφίξει τῆς ἕμετέρας Μακαριότητος.*

Χαίροντες λοιπὸν καὶ ἀγαλλόμενοι κυκλοῦμεν τὴν

ὁμειτέραν Μακαριότητα καὶ ἐξαιτούμεθα εὐλαβῶς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Ἀδῆς ὡς ἐκπροσώπου συμπόσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εὐγνώμονες δὲ πάντες διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν τῆς ἐπισκέψεώς Σας ἀνακράζομεν ἐν χαρᾷ ἰδιαζούσῃ «πολλὰ τὰ ἔτη Σας, Μακαριώτατε Δέσποτα».

Ἄπαντῶν πρὸς τὸ πυκνὸν ἐν τῷ ναῷ πλήθος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐξέφρασε τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην διὰ τὴν γενουμένην θερμὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν βαθεῖαν συγκίνησίν του, διότι ἐξεπληρώθη παλαιὸς του πόθος προσκυνήσεως τοῦ σεπτοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Γερασίμου. Διαβίβασας δὲ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας εἶπεν, ὅτι ἀπ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὸν πόδα του εἰς τὴν νῆσον πληροῦται ἡ διάνοιά του ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῆς νήσου Κεφαλληνίας καὶ προβάλλουσιν ἐνώπιόν του αἱ προσασπικότητες, αἵτινες ἐκλείσαν καὶ τὴν νῆσον καὶ τὴν ὅλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Θεωρεῖ εὐτυχεῖς τοὺς Κεφαλλῆνας, διότι κατέχουν τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ὅπερ ὑπὸ τὴν μακροαίωνα ξενοκρατίαν τῆς νήσου ὑπῆρξε τὸ στήριγμα τῆς δοξολογίας καὶ τῶν ἀκραιφνῶν παραδόσεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὅπερ εἶναι τραγὴ ἀπόδειξις τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὀδιστικῆς διδασκει τὴν ἀκατανίκητον δύναμιν, τὴν ὁποῖαν ἄσκει ὁ Χριστιανισμὸς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Ταῦτα μὲ ξένα ἀπατηλὰ φῶτα ἐζήτησαν νὰ ἐπιλύσουν οἱ ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀπέτυχεον, διότι μόνον ὁ ἀκολουθῶν τὸν Χριστὸν «οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς». Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν ἀνθρώπον εὐτυχῆ, προφυλάσσουσα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον συνεπάγεται πάντοτε συμφορὰς, ὅπως τὸ πῦρ τὴν καυστροφίαν, καὶ ὀδηγοῦσα αὐτὸν εἰς τὸ ἀγαθὸν μεθ' οὗ συνδέεται ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονία. Ἐν τέλει ὁ Μακαριώτατος προέτεινε τὸν λαὸν νὰ μείνῃ ἠνωμένος πάντοτε μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ καθοδηγῆται εἰς τὴν ζωὴν ὑπὸ τοῦ θείου αὐτοῦ ἀνεσπέρου φωτός. Τιμῶν καὶ γεραίων τὸν ἅγιον Γεράσιμον, ἐξ οὗ ἀέναντος ἀναβλύζει ἡ θεία χάρις, νὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικὰς παραδόσεις.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἡ Α. Μ. ἐν πομπῇ ὀδηγήθη εἰς τὸ Δημαρχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον προσῆλθον ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ ὑπέβαλον τὰ σέβη των καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ὁποῖου συνηθροίσθη ἄπειρον πλήθος λαοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπανειλημμένως ἠύλογησεν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου. Πρὸς τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας μετέβη εἰς τὴν περιφημον μονὴν τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ὅπου φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἁγίου. Κατὰ τὴν ὁραίαν ἀπ' Ἀργοστολίου μέχρι τῆς ἱ. μονῆς διαδρομὴν ἅπαντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Φραγκάτα συνηθροισμένοι ἐ-

κατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ὑπέβαλον τὰ σέβη των καὶ ἐζήτησαν τὰς εὐλογίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Ἐπὶ τοὺς χαριστύνους ἤχους τῶν κωδῶνων τῆς ἱ. μονῆς ἄτασαι αἱ μοναχαὶ καὶ τὸ συρροῦσαν πλήθος τῶν προσκυνητῶν ὑποδέχονται τὸν Μακαριώτατον εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ μεγάλου ναοῦ, τοῦ ἰδρυθέντος δαπάναις τοῦ Ἐθνικοῦ εὐεργέτου Βαλλιάνου, εὐγενοῦς τέκνου τῆς Κεφαλληνίας. Πρὸ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ ὁ ἐφημέριος αὐτοῦ κρατῶν τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον ἐφωνεῖ τὴν εἰδικὴν «αἴτησιν ὑποδοχῆς» κατὰ καθιερωμένον εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου ἀπὸ πολλῶν ἔτων ἔθ.μον, ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μακαριώτατος εἰσερχεται εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐν καταφανεῖ συγκινήσει ἀσπάζεται τὸ ἱερὸν σκῆνωμα τοῦ ἁγίου Γερασίμου φυλασσόμενον ἐντὸς πολυτίμου ἀργυρᾶς θήκης. Κατὰ τὸν μέγαν ἐσπερινὸν τῆς ἑορτῆς ἐχοροστάτησεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος, πρὸς τὸ τέλος δὲ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας ὠμίλησε διὰ μακρῶν πρὸς τὰ συρροῦσαντα πλήθη χαιρετίσας τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως, ἡ ὁποία δύναται νὰ συνετίσῃ τοὺς ἀδιαφόρους ἢ τοὺς ἀπίστους, διότι, ὅταν ἄνδρες τοιαύτης περιοπῆς οἷαν κατέχει ὁ Μακαριώτατος ὡς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκὸς καὶ συγγραφεύς, προσέρχεται εὐλοβῆς προσκυνητῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ἐκδηλώνει πιστὴν ἀκράδαντον καὶ γίνεται παράδειγμα εὐσεβείας διὰ πάντας. Ἐν τέλει ἐκάλεσε τὸν λαὸν ἵνα ἀσπασθῇ τὴν δεξιὰν τοῦ Μακαριώτατου καὶ λάβῃ τὰς εὐλογίας Του. Προσῆλθε δὲ ὁ λαὸς ἐν ἀπείρῳ εὐλαβείᾳ καὶ ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τοῦ Πρωθιεράρχου.

Τὴν ἐπομένην, Δευτέραν (23 Αὐγούστου), ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐλειτούργησε μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας καὶ εἰκοσάδος ἱερέων καὶ διακόνων ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς, ὠμίλησε δὲ πρὸς τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν εἰπὼν ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς:

Τίς ἡ αἰτία τοῦ μεγάλου τούτου συναγεροῦ; Τίς ὁ λόγος τῆς βαθείας ταύτης συγκινήσεως ἡ ὁποία κατέχει πάντας τοὺς συνελθόντας ὑπὸ τοὺς ἱερούς τούτους θόλους; Μήπως συνήλθομεν ἵνα τιμήσωμεν αὐτοκράτορα τινα ἢ στρατάρχην ἢ πολιτικὸν ἢ ἐκκλησιαστικὸν ἄνδρα; Ὁχι. Συνήλθομεν ἵνα τιμήσωμεν ἄπλοῦν χριστιανόν, ὅστις ἐνεσάρκωσεν ἐν ἑαυτῷ τὸ ἰδεῶδες τῆς χριστιανικῆς ἀγιότητος καὶ ἀρετῆς καὶ ὅστις, παρὰ τὸν χεῖμαρρον τοῦ χρόνου καὶ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων, παραμένει εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἠθικοῦ του μεγαλείου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκατάλυτον καὶ αἰώνιον. Τὰ κοσμικὰ μεγαλεῖα σβύνουν καὶ παραδίδονται εἰς τὴν λήθην μετὰ τὴν πρώτην πνοὴν τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν μεγαλεῖον ἀνήκει εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἔζησε μακρὰν τοῦ κόσμου τούτου, παραμένει δὲ ἔκτοτε ζωντάνων καὶ αἰώνιον διδάγμα εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ τρανωτῆ ἀπόδειξις τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Περαιτέρω ὁ Μακαριώτατος ὑπέδειξε τὰ κύρια σημεῖα τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Γερασίμου καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκέψεως διαφόρων ἱερῶν τόπων, ἰδίως τοῦ ἁγίου Ὁρους, τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐκφράσας τὴν γνώμην ὅτι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα με-

τέβη προσκληθείς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολίμων Γερμανοῦ, ὅστις πιθανῶς ἦτο συγγενὴς αὐτοῦ, διότι κατήγετο ἐκ Νταράδων, ὡς καὶ ὁ ἅγιος Γεράσιμος, ὅτι ἀφοῦ ὑληρέτησεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐμόνασε παρὰ τὸν Ἰουδαῖον ποταμὸν καὶ δὴ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὸν ε'. αἰῶνα ἀγίου Γερασίμου, τοῦ ὁποῦ το ὄνομα προσέλαβε χαρακτηριζόμενος ὡς Γεράσιμος ὁ Νέος, χειροτονήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς διάκονον καὶ πρεσβύτερον καὶ ἐκεῖ πληρωθεὶς τῆς θείας χάριτος ἤλθεν εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ὅπου ἔζησεν ἐν ἀγιότητι καὶ ὅπου ἔκτοτε παραμένει ἐν τῇ νήσῳ ὡς ἀνεκτίμητος ἱερά παρακαταθήκη.

Ἀκολουθῶς ἀνέπτυξε μετὰ δυνάμεως λόγου εἰς τὸν λαὸν τὴν διδασκαλίαν διατὶ πάντες οἱ προσερχόμενοι πρὸς τὰ ἱερά λείψανα ἢ πρὸς θαυματουργοῦ; εἰκόνας καὶ πρὸς αὐτὸν ἀκόμη τὸν Θεὸν δὲν λαμβάνουν τὴν ζητουμένην βοήθειαν καὶ χάριν; Εἶπεν ὅτι ὁ μὲν Θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι αὐτοῦ προθύμως πάντοτε παρέχουν αὐτήν, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς αἰτοῦντας ἐὰν εἶναι ἱκανοὶ νὰ λάβουν τὴν θείαν χάριν. Διότι ὅπου δὲν ὑπάρχει πίστις καὶ ἐνάρετος βίος ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν θείαν χάριν, διότι ἡ ἁμαρτία ἀνοίγει ἄβυσσον μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ, οἷον εἶναι ὁ Θεός, καὶ τοῦ κακοῦ, οἷον εἶναι ἡ ἁμαρτία, δὲν ὑπάρχει ἐπικοινωνία, ὅπου δὲ ὑπάρχει τὸ σκότος ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ τὸ φῶς. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξήρατα τὴν θεραπεσίαν τῶν πασχόντων καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐν γένει τῆς θαυματουργικῆς Του δυνάμεως ἐκ τῆς πίστεως τῶν. Ἡ πίστις καὶ ἡ καθαρότης τοῦ αἰτοῦντος τὴν θείαν χάριν εἶναι ὄρος ἀπαραίτητος τῆς παροχῆς αὐτῆς. Πρὸς τὸν ἅγιον Γεράσιμον προστρέχουν ἀπανταχόθεν οἱ ἔχοντες ἀνάγκη τῆς θείας βοηθείας, εἶναι δὲ ἐξόχως συγκινητικὸν τὸ θέαμα καὶ ἀκουσμα δυστυχῶν ὑπάρξεων κατεχομένων ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα ὑβρίζουν καὶ βλασφημοῦν τὸν ἅγιον, καθ' ὃν τρόπον ἐβλασφήμουν τὸν Κύριον ἡμῶν, ἐκδιώκοντα αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Εἰς ταῦτα, προσέθηκεν, ὅτι οἱ Κεφαλληνες εὐτυχοῦντες νὰ ἔχουν ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἀγίου Γερασίμου ἔχουν καὶ τὴν εἰδικὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζῶσι βίον ἀντάξιον πρὸς τὸν μέγαν Ἅγιον καὶ ἐν τέλει ἠὺχήθη ὅπως ὁ Ἅγιος προστατεύῃ τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς καὶ παρέχῃ εἰς αὐτοὺς τὴν θείαν βοήθειαν.

Μετὰ τὴν θ. λειτουργίαν ἠγήθη τῆς λιτανείας τῆς περιφορᾶς τοῦ ἀγίου λειψάνου περὶ τὴν μονήν, τὸ ὁποῖον ἔφερον ἐκτὸς τῶν ἱερῶν καὶ πολλοὶ τῶν ἱαθέντων ἀσθενῶν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ ἡ συγκινητικὴ ἐκείνη τελετὴ, καθ' ἣν πρὸ τῆς ἱερᾶς λάρνακος δεκάδες ἀσθενῶν καὶ δαιμονιζομένων ἐποποθετοῦντο ὑπὸ τῶν οἰκείων τῶν κατὰ γῆς ἵνα ἀνωθεν αὐτῶν διαμετακομθῇ τὸ ἱερὸν λείψανον. Εἰς τὴν πρὸ τῆς μονῆς πλατεῖαν ἀνεπέμφθη δέησις πρὸς τὸν Θεὸν καθ' ἣν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἠὺχήθη πρὸ τοῦ ἱεροῦ λει-

ψάνου ὑπὲρ τῆς υγείας τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, καὶ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὡς καὶ τῆς εὐημοσίας καὶ προόδου σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Μετὰ τὴν περιφορὰν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου εἰσῆλθον εἰς τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῆς μονῆς ὅπου ἐναπετέθη τὸ ἅγιον λείψανον ἐντὸς λάρνακος ἐπὶ τοῦ τάφου του. Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ συγκίνησις τῶν μετασχόντων τῆς ἱερᾶς λιτανείας ὅτε ἐγνώσθη ὅτι συντελέσθησαν τρεῖς ἰάσεις δαιμονίωντων. Τινὲς δὲ τῶν προηγουμένων ἱαθέντων προσῆλθον μετὰ ταῦτα εἰς τὴν μονὴν καὶ διηγοῦντο εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κεφαλληνίας καὶ τοὺς ἄλλους τὸ τί ἠσθάνοντο κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀσθενείας τῶν καὶ πῶς ἐθεραπεύθησαν.

Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη γεῦμα ἐν τῇ μονῇ εἰς τὸ ὁποῖον παρευκλήθησαν ἐκτὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἡ συνοδεία τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ ἱεροκήρυξ Κεφαλληνίας, ὁ Διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας Ἀργοστολίου καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Περί τὴν 4 μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἀφοῦ ἀπηύθυνεν εἰς συγκέντρωσιν τῶν μοναχῶν διαφόρους πατρικὰς ὑποθήκας, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς μονῆς μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, ἐπισκεφθεὶς πολλὰ χωρία τῆς νήσου καὶ τὸ ἐνετικὸν φρούριον. Μετὰ ταῦτα διὰ τῶν χωρίων Τραυλιᾶτα καὶ Περατᾶτα ἐφθάσεν εἰς τὴν ἰ. μονὴν τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον προσέλθει οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὰ χωρίων ἀναμένοντες τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. Μετὰ δέησιν ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς, ἐπιλαβόμενος τῆς εὐκαιρίας ὡμίλησε δι' ὀλίγων πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς περιοχῆς ἐκείνης, συστήσας ὅπως ἐφαρμοζώσιν εἰς τὴν ζωὴν τῶν τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς. Μετὰ ὀλιγόωρον ἐν τῇ μονῇ ἀνάπανσιν ἀναχωρήσας ἐπισκέφθη εἰς τὸ χωρίον Μεταξᾶτα τὴν παλ. Ἐπισκοπὴν, εἰς τὸν ναὸν τῆς ὁποίας ὁ ἐφημέριος αὐτῆς ἐνθουσιωδῶς ἐχαίρεισε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. Ὁ Μακαριώτατος ἀπήνησεν βαθέως συγκινημένως, εὐχαριστήσας τὸν ἐφημέριον καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου, οἱ ὁποῖοι προσέτρεξαν εἰς τὸν ναόν, ἐξέφρασε δὲ τὴν ἰδιαίτην αὐτοῦ χαρὰν, διότι ἐπισκέφθη τὴν ἐνδοξὴν παλαιὰν Ἐπισκοπὴν ἀναπτύξας δι' ὀλίγων τὰ κατὰ τὴν ἰδρύσιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Κων)πόλεως Κυρίλλου τοῦ Ἀσκαρέως, ὅστις χειροτόνησεν ἀρχιεπίσκοπον τὸν Κεφαλλῆνα Νικόδημον Μεταξᾶν. Μετὰ ταῦτα διελθὼν διὰ τοῦ χωρίου Λακύνθρα, ἰδιαίτην πατριδα τοῦ ἀειμνήστου Κεφαλληνίας καὶ εἶτα Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, ἐπισκέφθη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὴν ἀνεψιάν του κ. Φραγκοπούλου, ἡ ὁποία ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει ὑπεδέχθη τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διηγῆθη πολλὰ ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς ὁράσεως τοῦ ἀειμνήστου θείου της. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὸ οὐχὶ μακρὸν τοῦ Ἀργοστολίου εὐρισκόμενον σπήλαιον τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πρῶτον ὁ Ἅγιος κατὰ τὴν μετάβασιν του εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἠσκήτευσεν καὶ τὸ ὁποῖον σήμερον, προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, ἀναδεικνύεται ὡς πνευματικὸν κέντρον διὰ τὴν νήσον. Μετὰ ὀλιγόωρον διαμο-

νήν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ χώρῳ ἐπέστρεψεν περὶ ὧραν 9ην μ. μ. εἰς Ἀργοστόλιον, παρεκάθησε δὲ εἰς τὸ παρατεθὲν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας δεῖπνον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῦ δείπνου μετέσχε καὶ ὁ διαπρεπὴς Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου κ. Χοϊδᾶς.

Ἡ Τρίτη (24 Ἀγούστου) ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς παραμονῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τεθεὶς εἰς διαρκῆ κίνησιν μετὰ τοῦ ξενίζοντος αὐτὸν Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, μετέβη εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως, ἔνθα ἐτέλεσε τρισάγιον ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ἀειμνήστων Ἱεραρχῶν τῆς νήσου, τῆς πρό τιμος ἀποθανούσης ἀδελφῆς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καὶ τῆς μητρὸς τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἀκολουθίᾳ ἐπεσκέφθη τοὺς ναοὺς τοῦ Ἀργοστόλιου. Ἐν τισὶ τῶν ναῶν καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ὅπου συνέρρευσε ἰκανὸν πλῆθος, μετὰ τὴν γενουμένην δέησιν ὁ Μακαριώτατος ὠμίλησε παραστήσας ὡς ἔργον τῆς θείας προνοίας τὸ ὅτι ἐν ταῖς Ἰουλαῖς νήσοις διεσώθησαν τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τῶν νεωτέρων ἐν αὐταῖς ἀκμασάντων ἁγίων Γερασίμου καὶ Διονυσίου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὑπέμνησεν ὅτι κατὰ τοὺς μέσους χρόνους τρία μεγάλα μοναστικά κέντρα ἰδρύθησαν ἐν τῇ Ἑλλάδι ὡς προπύργια τῆς ὀρθοδοξίας: τὸ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ ἐν Βοιωτίᾳ, τοῦ ἁγίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε ἐν Λακωνίᾳ καὶ τοῦ ὁσίου Μελετίου ἐν Κιθαριῶνι. Τὰ κέντρα ταῦτα ἐστήριξαν τὴν ὀρθοδοξίαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ νῆσοι κατεῖχοντο ὑπὸ ξένων καὶ ἑτεροδόξων, οἱ τρεῖς μεγάλοι Ἅγιοι τῆς Ἐπιτανήσου διὰ τῶν μοναστικῶν τῶν κέντρων καὶ τῶν ἱερῶν λειψάνων ὑπῆρξαν τὰ μεγάλα στηρίγματα τῆς ὀρθοδοξίας. Ἐὰν δὲ ἐπὶ ξενοκρατίας ἐν Ἐπιτανήσῳ παρέμεινε ἀλώβητος ὁ ἑλληνικὸς χαρακτὴρ αὐτῶν, τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία διετήρησε καὶ τὴν ἐθνικὴν τοῦ λαοῦ συνείδησιν. Ὁ λαὸς τῆς Κεφαλληνίας τιμῶν καὶ γεραίρων τὸν μέγαν Ἅγιον πολιοῦχον αὐτῆς ἅς μένη πιστὸς εἰς τὰ διδάγματα τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐθνικὰς παραδόσεις.

Ἀκολουθίᾳ ἐπεσκέφθη πάντα τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῆς πόλεως Ἀργοστόλιου, ἅπαντα κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι καρποὶ τῆς εὐγενοῦς γενναιοδωρίας τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς νήσου, ἦτοι τὸ Γηροκομεῖον, τὸ Ψυχιατρεῖον, τὸ Νοσοκομεῖον καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ τὴν Κοργιαλένειον Βιβλιοθήκην, ἐνδιαφερόμενος δι' ἐν ἑκαστῶν τῶν ἰδρυμάτων τούτων καὶ ἀποκομίσας ἕξ ὄλων ἀρίστας ἐντυπώσεις. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δὲ ἕξ Ἀργοστόλιου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπεσκέφθη τὸν Ναυάρχον τῆς Νήσου, τὸν Δήμαρχον τῆς πόλεως, τὸν Πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, ἠγαρίστησεν αὐτοὺς διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ τοὺς ἀπεχαιρέτισε.

Περὶ ὧραν 12ην τῆς Τρίτης ἀπελθὼν ἕξ Ἀργοστόλιου μετέβη μετὰ ὄρειαν διαδρομὴν εἰς τὸ χωρίον Δρακάτα ἔνθα ἀνέμνον οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς Σάμης. Μετὰ δέησιν ἐν τῷ ναῷ

ὠμίλησε δι' ὀλίγων ὁ Μακαριώτατος, μετὰ ταῦτα δὲ ἐφιλοξενήθη καὶ ἐγευματίσεν ἐν τῇ ἐπαύλῃ τοῦ ἐφοπλιστοῦ κ. Ποταμιάνου.

Περὶ ὧραν 4. μ. μ. ἀπελθὼν ἐκ Δρακάτων μετέβη εἰς τὴν ἁγ. Εὐφημίαν ὅπου ἐπίσης ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὥραϊον δὲ ναὸν τῆς κωμοπόλεως ἐγένετο δέησις. Παραμείνας ἐπὶ μικρὸν ἐν ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ μετέβη εἰς Σάμην, ἐκεῖθεν δὲ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τῆς περιοχῆς Σάμης καὶ παλαιῶν μαθητῶν του, οἵτινες ἀρίστα ἐργάζονται ἐν Ἀργοστόλιῳ καὶ ἀλλαχοῦ ὡς καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἐπεσκέφθη τὴν μονὴν «τῶν Ἀγριλίων» εὐρισκομένην ἐπὶ καταφύτου λόφου πρὸς τὸ πρὸς τὴν Ἰθάκην τμήμα τῆς νήσου.

Μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ δέησιν ὠμίλησε καταλλήλως πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ἐφημερίους τῆς περιοχῆς συστήσας εἰς αὐτοὺς τὰ δέοντα καὶ ὑποδείξας ὅτι τὰ ζητήματα τοῦ Κλήρου θὰ λυθῶσι κυρίως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κλήρου διὰ τοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ἡ εὐθύνη τοῦ Κλήρου ὑπῆρξε πάντοτε μεγάλη, ἰδίως δὲ εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἀπέβη σοβαρωτέρα, διότι ὁ Κλήρος εἶναι σήμερον ἡ μόνη πνευματικὴ δύναμις, ἣτις δύναται νὰ συγκρατήσῃ τὸν λαὸν ἐν μέσῳ τῶν ποικίλων ἀνατρεπτικῶν δευμάτων. Ἐν τέλει εἶπεν ὅτι ὅσον ὑψηλὰ ἴσταται ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, τόσον ὑψηλὰ ἴσταται εἰς αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ὁ ἱερεὺς. Τὸν λόγον ἔλαβεν ἀκολουθῶν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας, ὅστις ἐτόνισεν ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τὰ καθήκοντα τῶν ἐφημερίων, ὑποδείξας ὅτι τὸ λεγόμενον ἐφημεριακὸν ζήτημα δὲν δύναται νὰ λυθῆ διὰ ξένων ἐπικουριῶν, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου. Τέλος περὶ τὴν 7 30' μ. μ. ἡ Μ. Α. προπεμπομένη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Σάμης ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἐτονίσθη ἐπανειλημμένως ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας καὶ ἄλλων, ὑπῆρξε γεγονόςς ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὴν νήσον Κεφαλληνίαν, τῆς ὁποίας ὁ λαὸς εὐρέθη εἰς συναγεμὸν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς παρουσίας τοῦ Πρωτοεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ. Ἐξαιρετικὴν δὲ ἐντύπωσιν ἐνεποίησε τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ κατέδειξεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐξετάσας οὐ μόνον τὴν ἄξ ἐπαινον ποιμαντορικὴν δραστὴν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, τὴν θρησκευτικὴν ἐν γένει τοῦ λαοῦ κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ τὰς κοινωνικὰς καὶ λοιπὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, ἀκαπονήτως διατρέξας τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου καὶ ἐλθὼν εἰς ἄμυσον ἐπαφὴν μετὰ τὸν λαόν. Ἡ διάβασις αὐτοῦ διὰ τῆς νήσου ὀρθῶς ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἱστορικὸν γεγονός, ὅπως, ἄλλως τε, καὶ ἐκ τῆς γενικωτάτης ταύτης περιληπτικῆς ἐκθέσεως ἀμυδρῶς καταφαίνεται.

Ἐξ Ἀργοστόλιου ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύθυνε τὰ ἕξῃς εὐχαριστήρια τηλεγραφήματα εἰς Ζάκυνθον:

Μητροπολίτην Χρυσόστομον

Ζάκυνθον

Εὐχαριστοῦντες ὑμᾶς θερμότατα ἐπὶ ἀδελφικῇ δεξιώσει καὶ συμπροσευχόμενοι πρὸ τιμίου λειψάνου ἁγίου Διονυσίου ἐπικαλούμεθα εὐλογίαν Κυρίου ἐπὶ ὑμετέρου ποιμνίου.

† Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Νομάρχην

Ζάκυνθον

Εὐχαριστοῦντες θερμότατα ἐπὶ δεξιώσει ἐπευχόμεθα πᾶσαν παρὰ Κυρίου ἀγαθωσύνην.

† Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Δήμαρχον

Ζίκυνθον

Βαθέως συγκινημένοι ἐπὶ δεξιώσει εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς καὶ λαὸν νήσου.

† Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Ἐξ Ἀθηῶν δὲ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κεφαλληνίας ἀπήντησε τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα :

Μητροπολίτην

Ἀργοστόλιον

Ἐπανακάμπαντες εἰς Ἀθήνας ἐκφράζομεν ὑμέτερα περισπουδάτω Σεβασμιότητι ἀπείρους εὐχαριστίας δι' ἀδελφικὴν δεξιώσιν καὶ φιλοξενίαν. Παρακαλοῦμεν διερμηνεύσατε ἡμετέρας εὐχαριστίας καὶ εὐχὰς ἡγουμένου συμβουλῆ Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γερασίμου, Ἱερῶ Κλήρω, πολιτικαῖς καὶ λοιπαῖς ἀρχαῖς καὶ εὐσεβεῖ λαῶ νήσου.

† Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας ἀπήντησε διὰ τοῦ κάτωθι τηλεγραφήματος :

Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ κ. Χρυσόστομῳ

Ἀθήνας

Πάντες ἔμπλεοι χαρᾶς διὰ τιμὴν ἐπισκέψεως ὑμετέρας Μακαριότητος εὐχαριστοῦμεν ἐπὶ ταύτῃ ἐγκαρδίως καὶ ἐπὶ θερμῶ εὐχαριστηρίῳ τηλεγραφήματι ὅπερ ἐγένετο καὶ ἀγαθωσύνη ὑμετέρας Μακαριότητος εὐρηστικήθῃ ἀποστείλαι διερμηνεύσομεν πᾶσιν ὑμέτερος εὐχαριστίας.

† Κεφαλληνίας Γερμανός

ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΑΜΦΟΣ

Διευθυντῆ; τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανοτροφείου Βουλιαγμένης

Η ΦΙΛΙΑ ΓΕΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΦΩΤΙΟΝ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

[5]

γ. Ἑβραῖοι.

Αἱ περὶ φιλίας διδασκαλίαι τῶν Ἑβραίων ἐμπεριέχονται ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ. Αὕτη ὡς σύνολον δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ ἡ ἐγγραφὸς ἀποτύπωσις τῆς μεταξὺ τοῦ Γιαχβὲ καὶ αὐτῶν ὑφισταμένης φιλίας, ἣτις καθίστα τὸν λαὸν τοῦτον τὸν κατ' ἐξοχὴν «εὐλογημένον λαὸν τοῦ Κυρίου», πρὸς τὸν ὅποιον ἰδιαιτάτα τὸ ὕψος τῆς θείας Μεγαλειότητος συμπαθῶς προσδιέκειτο. Αἱ περὶ

φιλίας ὅθεν γνωματεύσεις τῶν Ἑβραίων προσλαμβάνουσιν ἰδιαιτέραν σημασίαν—σημασίαν θρησκευτικὴν—, διότι ἐρμηνεύονται καὶ διασαφρύνονται πάντοτε ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τοῦ λαοῦ πεποιθήσεις. Ἡ φιλία δὲν ἐρευνᾶται παρ' αὐτοῖς ὡς ἴδιον ψυχολογικὸν φαινόμενον, ὡς παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ δὲν παραλείπεται ἐπ' εὐκαιρίας νὰ τονισθῇ τὸ ὕψος τοῦ ἀξιολογικοῦ της περιεχομένου. Οὕτως ἐν τοῖς Ψαλμοῖς εὐρίσκομεν ὑλικὸν ἱκανὸν καὶ ἄριστον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ἡμῶν, μετ' ἐξεχούσης λυρικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐκφράσεως ἀποτετυπωμένον. Εὐρίσκειτο ἔτι ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Σαουλ ὁ Δαυῖδ, ὅτε ἤρχιζε νὰ λαμβάνη πείραν τῶν φιλικῶν ἀναστροφῶν, τῶν σκοπῶν, οὓς οὗτοι συνήθως ἐπιδιώκουσι καὶ τῆς ἀσταθείας τῶν πολλῶν εἰς διατήρησιν τοῦ ἱερωτάτου τούτου δεσμοῦ. Πλεῖστοι δὲ ψαλμοὶ τοῦτον δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐκφρασις τῆς πικροτάτης ὀδύνης καὶ ἀπογοητεύσεως, ἣν ὁ Δαυῖδ ἠσθάνετο ἐγκαταλειμπαζόμενος παρὰ φίλων, οὓς τόσον ἠγάπησε καὶ μετὰ τῆς ἐμπιστοσύνης περιέβαλεν.

Ἐν τοῖς τοῦ Σολομῶνος ἀποφθέγμασιν εὐρίσκόμεν τινα ἐξοχα ἀληθῶς εἰς βάθος καὶ καλλιεπῆ τῶν νοημάτων ἐκφρασιν, τὴν φιλίαν ἀφορῶντα.

Ὁ Ἰωὺ δὲ ἐπίσης θρηνεῖ ὑπὸ τὰ παθήματα τοῦ καὶ διὰ τὴν τῶν φίλων τοῦ ἐγκατάλειψιν. Ἀνέμενε παρ' αὐτῶν συμμετοχὴν ἐν ταῖς πολλαπλαῖς ὀδύνας τοῦ καὶ ἀκούει μόνον κατάκρισιν καὶ μομφὰς διὰ τοὺς ἀθώους λόγους τοῦ. Ἀπογοητευμένος ἐκ τῆς στάσεώς των ἀναγκάζεται σφοδρῶς νὰ ἐπιτιμήσῃ τούτους, διότι, ἐνῷ ὤφειλον νὰ ἐγγίσωσιν αὐτῷ φιλικῶς καὶ παρηγορήσωσιν αὐτὸν διὰ τὰ ὑφιστάμενα δεινά, οὗτοι μακρὰν ἰστάμενοι ἀπστείνουσι λόγους πειρακτικούς, ὅτι ὁ ἴδιος διὰ τῶν πολλῶν τοῦ ἁμαρτιῶν ἐπέσυρε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄρα δικαίως πάσχει καὶ ὀδυνάται. Ὁ Ἰωὺδ, πονῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐκ τῶν ἀπεριγράπτων θλίψεων τοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινῶς πάσχων ἐκ τῆς ἀγροίκου ἐκείνων συμπεριφορᾶς, μετὰ θαυμάτης πικρίας ἀποκρίνεται ὅτι καὶ τὸν σοφώτατον τῶν φίλων δύναται νὰ θανάτωσῃ ἢ ἀχαρκτηρίστος συμπεριφορὰ των.

Ὁ Σειρὰχ τέλος μετὰ καταπλησσοσύνης δυνάμει καὶ σοφίας ἐξυμνεῖ τὸ τῆς φιλίας ἀγαθόν.

Ἡ φιλία παρὰ τοῖς Ἑβραίοις δὲν εἶναι ὑπόθεσις μόνον τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῆς κοινωνίας ὀλοκλήρου. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀστηράς τοῦ νόμου διατάξεις πάντες οἱ Ἑβραῖοι ὤφειλον νὰ διακείνται πρὸς ἀλλήλους μετ' ἰδιαιτέρας συμπαθείας, ἀφ' ὅσον πρὸς τοὺς ἄλλοεθνεῖς. Θεωρητικῶς τοῦτο ἀντίκειται πρὸς τὴν ἐσωτέραν τῆς φιλίας ὑφῆν, τὴν μὴ ἀνεχομένην τὸν ἀμέτρητον καταμερισμὸν καὶ τὴν ἀπεριόριστον διάχυσιν. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι, τοῦθ' ἔσπερ μικρὸς ἀριθμὸς φίλων δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, εἶναι δυνατόν παρὰ τῶν πολλῶν, τῶν φίλα διακειμένων καὶ τῶ αὐτῶ νοῦ καὶ τῆ αὐτῆ καρδία ζώντων εὐκόλως νὰ τελειωθῇ καὶ ἐπιτευχθῇ. Μάλιστα δ' ὅταν οἱ πόθοι καὶ αἱ ἐπιδιώξεις στρέφονται κοινῇ ἐντὸς θρησκευτικοῦ ἐδάφους. Τοιοῦτόν τινα δὲ δεσμὸν μεταξὺ τῶν Ἑβραίων συνῆψαν οἱ Ἑσσαιοί.¹

1. Ὅρα περὶ αὐτῶν Ἰωσὴφου, Περὶ ἰουδ. πολέμ. λόγος

δ. Χριστιανισμός.

Τὴν ὑψίστην ἰδανικὴν ἔκφασιν, τὴν εὐγενεστάτην καὶ θειοτάτην ἐκδήλωσιν τοῦ ἀξιολογικοῦ τῆς φιλίας περιεχομένου συναντῶμεν παρὰ τῷ Χριστιανισμῷ. Ὁ,τι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ὑπεδήλου ἢ λέξις φιλία, τὸ αὐτὸ σημαίνει ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἢ λέξις ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη-φιλία εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ τέρμα πάσης ἄλλης ἀρετῆς. Ἀγάπη εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός· «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν». Ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦτο ἦλθεν, ἵνα γνωρίσῃ καὶ μεταδώσῃ τὴν ἀγάπην αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον· «ἐντολήν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπάτε ἀλλήλους. Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». Τὴν ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ σκοποῦ τούτου ἐπιδιώκει ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης βασιλείας τοῦ Θεοῦ—τῆς Ἐκκλησίας—, ἣτις δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ μία μεγάλη οἰκογενειακὴ, οὕτως εἰπεῖν, ἐστὶα τοῦ οὐρανοῦ Πατρός, ἐπισυνδέουσα τὰ μέλη τῆς διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν οἱ κατ' ἐξοχὴν φίλοι τοῦ Ἰησοῦ· «ὕμεῖς δὲ φίλοι μου ἐστέ», ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἀληθεῖς χριστιανοί. Ὁ Χριστὸς ἐννοεῖται ἀπετάθη περισσώτερον εἰς τὴν φιλίαν τῶν πολλῶν ἢ τῶν ἐπὶ μέρους. Συχνάκις παροτρύνει τοὺς ἀκολουθούς του, ἵνα «ἀγάπην ἔχωσιν ἐν ἀλλήλοις». Ἀλλὰ τὴν μεταξύ των ἀγάπην ὠφείλον νὰ μεταδώσωσιν εἰς ὅσῳ τὸ δυνατόν εὐρύτερον κύκλον καὶ ἐπεκτείνωσι μαζὺ μὲ τὸ εὐαγγέλιον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀληθείας. Ἡ συνήθης φιλία περιορίζεται εἰς ὀλίγους καὶ ἀπόλλυσι τὴν ἀξίαν τῆς διὰ τῆς ἐκτάσεως. Ἐκεῖνη ἕως, ἣν θέλει ὁ Ἰησοῦς, διὰ τῆς ἐκτάσεως καὶ διαδόσεως κερδίζει, χωρὶς τὸ παροῦσαν νὰ ἀπολέσῃ ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς τῆς ἀξίας. Διότι ἡ φιλία αὕτη στηρίζεται «ἐν Χριστῷ» καὶ εἶναι ἀπολύτως καθαρὰ καὶ θεία. Ὁ χριστιανισμὸς τότε ἠγείχετο μίαν ἐσωτερικωτέραν καὶ ἐμπιστευτικωτέραν φιλίαν τῶν ἐπὶ μέρους προσώπων, ἐφ' ὅσον αὕτη θὰ ἀπέβρεθεν ἐκ τοῦ γενικοῦ χριστιανικοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης καὶ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐστηρίζετο. Ὁ μεταξύ Ἰησοῦ καὶ ἀποστόλων δεσμὸς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀκριβῶς ἀρχῶν στηρίζεται. Ἰδρύθη διὰ τὸν μέγαν τῆς ἀνθρωπότητος δεσμόν. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν δὲν ἦτο ἡ φιλία ἐν τῇ θειοτάτῃ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ἐκεῖ ἕως ἐνθα πρόδηλος καθίσταται ἡ ἔκφασιν τῆς ἐξαιρέτου φιλίας μεταξύ Ἰησοῦ καὶ ἀποστόλων εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα τοῦ Ἰησοῦ πρόσκλησις πρὸς τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ ἰδιαιτέρα θερμότης τῆς φιλικῆς ἐκδηλώσεως, ἣν τινὲς τῶν ἀποστόλων ἠσθάνοντο πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἰωάννης καθίσταται παρὰ τοῦ Προδρόμου προσεκτικὸς ἐπὶ τὸν Χριστόν, ἀναλοῦσθαι αὐτῷ ἐν τῷ ὄμα, ἐρωτᾷ αὐτόν περὶ τῆς κατοικίας του, ἐντέλλεται ὑπὸ τῷ Ἰησοῦ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ καὶ πραραμένει τὴν ὅλην ἡμέραν παρ' αὐτοῦ¹. Ἐκ τῆς φιλικῆς τούτων ἐν

ἀρχῇ ἐπαφῆς δημιουργοῦνται μεταξύ των βαθύτατα ἐντυπώσεις. Ἐν τῇ πρώτῃ ἀκόμῃ συνομιλία των γνωρίζονται ἀμοιβαίως ὡς ἄνδρες ἱκανοὶ νὰ δημιουργήσωσι στενωτέραν προσέγγισιν καὶ εὐγενέστερον δεσμόν. Διὸ καὶ εἰς τὴν πρώτην τοῦ Ἰησοῦ ἀπαίτησιν, ὅπως αὐτὸς τε καὶ ὁ ἀδελφὸς του, ἀμφότεροι υἱοὶ Ζεβεδαίου, ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ, οὗτοι ἐνθουσιωδῶς ἐγκαταλείπουν παραχρῆμα καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τὰ δίκτυα καὶ ῥίπτονται ὀπίσω αὐτοῦ². Εἰς πλείστα μετὰ ταῦτα γεγονότα παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς κατ' ἰδίαν τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, εἰς ἃ οὐδεὶς τῶν ἄλλων μαθητῶν ἦτο παρών. Εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς κόρης τοῦ Ἰαίρου, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους μεταμόρφωσιν, εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεσθημανῆ³. Ὁ Ἰωάννης ὀνομάζει ἑαυτὸν κατὰ προτίμησιν «τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς»· μόνον δὲ δι' αὐτοῦ ἔκριναν οἱ ἀπόστολοι ὅτι δύνανται νὰ πληροφρηθῶσι περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτὸν προδοῦναι· ὁ ἠγαπημένος οὗτος μαθητῆς ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀποσπᾷ ἐξ αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν τῆς προδοσίας⁴. Ὁ Ἰωάννης ἀποδεικνύεται ἀξίος τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἐμπιστοσύνης. Οὗτος καὶ μετὰ ταῦτα παραμένει σχεδὸν ἀχώριστος ἐξ αὐτοῦ. Παρακολουθεῖ τὰ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐν μέσῳ κινδύνων φθάνει μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ ἀρχιερέως. Παρακολουθεῖ ἐλόκληρον τὴν σκηνοθετηθεῖσαν διαδικασίαν τοῦ μαρτυρίου του καὶ δὲν ἀπομακρύνεται ἐξ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἐτι ἐπιθανατίους του στιγμὰς. Ἰσταται πλησίον τοῦ σταυροῦ καὶ μετὰ σχιζομένης καρδίας ἀντικρῦζει τοὺς πόνοισ τοῦ μαρτυρίου του. Διὸ καὶ μετ' ἰδιαιτέρας ἐμπιστοσύνης ἀνατίθησιν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς τὴν περὶ τῆς μητρὸς τῆς ἀνατίθησιν αὐτῷ φροντίδα⁵. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἀναδεικνύεται μέχρι βαθύτατου γήρατος ὁ πτερωτὸς ἄγγελος τοῦ σωτηριώδους κηρύγματος τοῦ Ναζωραίου. Οὐδένα δὲ κίνδυνον φοβεῖται καὶ οὐδεμίαν φείδεται θυσίας εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του. Εἶναι ἐντελῶς κατακυριευμένος ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Λυτρωτοῦ, διὰ δὲ τοῦ εὐαγγελίου του διαδίδει τὴν ἀθάνατον ἐν Χριστῷ φιλίαν διὰ θαυμασιωτάτης συνδέσεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας.

Καὶ ὁ Πέτρος ἀνήκει εἰς τὸν στενωτέρου φιλικὸν τοῦ Ἰησοῦ κύκλον. Τὸ ταχὺ καὶ προτρέγον τοῦ χαρακτηρὸς του δὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς τὸν καρδιογνώστην Χριστόν. Γνωρίζει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Πέτρος ἐν τῇ ὀρμητικότητι του εἶναι ἱκανὸς νὰ δημιουργήσῃ συγχύσεις. Ἡ δύναμις ἕως τῆς θερμότητος τοῦ αἰσθήματός του, ἡ φλογερότης τῆς ἐκχύσεως τῆς πρὸς αὐτόν φιλίας καὶ πίστεώς του, προσελκύουσι τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἰησοῦ. Διαβλέπει· βαθύτερον ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ἀποστόλου τούτου καὶ ἀναγνωρίζει ἐν αὐτῷ ἕνα ἀληθῆ φίλον, ὅστις ἔχει ἀνάγκη ἐνθαρρύνσεως εἰς ἀμετάστρεπτον σταθερότητα⁶.

1. 8,2—13 (ἐκδ. Teubner 1895) σ. 161—168. Ἀρχαιολ. XIII,5 (ἐκδ. Teubner 1892) σ. 174. XV. 10,5 σ. 375 καὶ XVIII, 1,5. Φίλωνος, Ἔργα (ἐκδ. Teubner 1893) II, 457. Πλινίου, Φυσικὴ Ἱστορία (ἐκδ. Teubner 1906) V, 15 σ. 391 ε.

1. Ἰωάνν. 1,35—40.

1. Ματθ. 4,21—22.

2. Μαρκ. 5,37—43. Ματθ. 17,1—2. Μάρκ. 9,1—2. Ματθ. 26,36—38. Μάρκ. 14,32—34. Ἰωάνν. 18,1.

3. Ἰωάνν. 13,23. 20,2. 21,7. 21,20.

4. Ἰωάνν. 13,23—27.

5. Ἰωάνν. 19,27.

6. Ἰωάνν. 21,15—19.

Ἐπίσης μετὰ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν τούτου, τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας. Ἰστατο ὁ Ἰησοῦς εἰς στενωτέραν φιλικὴν συνάρπειαν. Βαθέως συγκινεῖται διὰ τὸν θάνατον τοῦ Λαζάρου καὶ ἅμα τῇ πληροφωρίᾳ οπεύδει εἰς τὸ μνῆμα καὶ ἀνακαλεῖ ὡς Θεὸς τὸν φίλον του ἀπὸ τοῦ τάφου.

Καὶ ὁ Παῦλος εὐρίσκειτο μετὰ πολλῶν εἰς φιλικούς δεσμούς. Τὸν Τιμόθεον ὀνομάζει οὕτως ἕνα τῶν ἑμοφρόνων αὐτοῦ καὶ ὕμνει τοῦτον ὡς ἕνα, ὅστις ἴστατο μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ διαδόσει τοῦ εὐαγγελίου, ὡς υἱὸς πρὸς πατέρα· γράφει δὲ αὐτῷ ἐπιστολὰς ἐν τῷ πνεύματι καὶ τῷ τόνῳ μιᾶς χριστιανικῆς φιλίας. Τὸν Τίτον ὀνομάζει «γνήσιον υἱόν του», πρὸς τὴν ὄλην δὲ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Τίτου κοινότητα ἴστατο εἰς στενωτέραν φιλικὴν σχέσιν. Τὰ ἄλλα καὶ πρὸς πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσας ἐκκλησίας ἴστατο ὁ Παῦλος εἰς στενήν ἐπαφήν καὶ ἐπικοινωνίαν. Οἱ Φιλιππησιοὶ ἔφερον αὐτόν, ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὄντα, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ αὐτὸς ἠγάπα τοὺς «ἐν Χριστῷ». Ἐκεῖνοι προσκομίζουσιν αὐτῷ βοήθειαν καὶ ὁ Παῦλος ἀποδέχεται αὐτὰς καὶ μετὰ τρυφερωτάτης ἀγάπης καὶ τιμῆς γράφει πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστῶν³. Εἰς τοὺς Κορινθίους ἀνοίγει τὸν πλοῦτον τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὸ ἴδιον δὲ ἀπαίτει καὶ παρ' αὐτῶν⁴. Ἐζητεῖ πάντοτε τὸ ἴδικόν των καὶ ὅχι τὸ ἴδικόν του συμφέρον καὶ χάριν αὐτῶν ἦτο ἔτοιμος εἰς θυσίας νὰ προδῇ⁵. Εἰς δὲ τὴν πρὸς Φιλίμονα ἐπιστολὴν ὑποδηλοῖ τίνα τὰ γνωρίσματα τῆς ἀληθοῦς φιλίας καὶ ἀγάπης ἐν Χριστῷ.

(Συνεχίζεται)

1. Ἰωάν. 11, 43.

2. Τιμ. 2, 1—3. Φιλιπ. 3, 19—23. 1 Κορ. 4, 17.

3. Φιλιπ. π. 1, 7. 2, 1—5. 4. 13—20.

4. 1 Κορ. 4, 14—17. 2 Κορ. 6, 11—13. 23, 9—12 κλπ.

5. 2 Κορ. 12, 15. 1 Κορ. 1, 10 15.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εὐδοίονοι Ἀπολογισμοί.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὰς λογοδοσίας τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1936—37 πεπραγμένων τῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐποπτείαν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης λειτουργούντων ἐν τῇ μακεδονικῇ πρωτευούσῃ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων, ἐξ ὧν πληροφοροῦμεθα πόσον εὐρεῖα ἀσκεῖται δι' αὐτῶν ἡ κοινωνικὴ πρόνοια παρὰ τὰς ἀντιξόους περιστάσεις καθ' ὧν καὶ ταῦτα παλαίουσι. Οὕτω ἐν τῷ Ἐθνικῷ Παπαφείῳ Ὀρφανοτροφείῳ περιθάλπονται, ἐκπαιδεύονται καὶ ἐφοδιάζονται διὰ βιοποριστικῶν τεχνικῶν γνώσεων ὑπὲρ τὰ 180 ὄρφανὰ δι' ἑτησίας δαπάνης ὑπερβαίνουσας τὸ ἑκατομύριον· τὸ Θεαγένειον Νοσοκομεῖον ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ ὑπὸ ἀπολογισμὸν ἔτος τὴν φιλάνθρωπον λειτουργίαν του ὑπὸ ἀριωτέραν μορφήν· 50 περίπου γέροντες περιθάλπονται ἐν τῷ Χαρισίῳ Γηροκομείῳ, ἐνισχυθέντι δι' ἔργον ἐξ 80.000 δραχμῶν, χάρις εἰς τὰς φιλοτίμους προσπάθειας φιλανθρώπων κυριῶν καὶ δεσποινίδων· ἐκ δὲ τῆς λογοδοσίας τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Ταμείου πτωχῶν τῆς

ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης πληροφοροῦμεθα πόσον ἐντατικὸν ἐπῆρξε τὸ ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν ἔργον τῆς ἐν λόγῳ ἱερᾶς Μητροπόλεως. Πάντες οἱ ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν αὐτῆς ἐπὲρ ἀνακουφίσεως τῆς δυστυχίας ἐργαζόμενοι εἴτε ὡς μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐν λόγῳ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων, εἴτε ὅπωςδήποτε λόγῳ καὶ ἔργῳ συμβάλλοντες εἰς αὐτὴν εἴτε ἄξιοι τῶν θερμότερων εὐχαριστιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Λοιμὴ «ἀριστοκρατία».

Ὅσα τελευταίως ἐγράφησαν ἐν τῷ Γύρῳ περὶ τῆς ὑπὸ τῆς λεγομένης «ἀριστοκρατίας» τῆς ἐλληνικῆς πρωτευούσης εἰσαγομένης εἰς τὴν ἐπαρχίαν παντοίας διαφθορᾶς εἶνε εἰς ἄκρον θλιβερά, ὡς λίαν ἐνδεικτικὰ τῆς καὶ παρ' ἡμῖν ἀναπιτυχθείσης μεταπολεμικῆς χυδαιοκρατίας. Οἱ ἀπλοῖκοι καὶ ἀγνοὶ τὰ ἦθη νησιῶται, οἱ ἀνέκαθεν φανατιζόμενοι τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης ὡς ἀνωτέρους ἀνθρώπους, ἀνωτέρους τὴν μόρφωσιν, τὴν πνευματικὴν τῶν ζώῃν, τὴν οἰκογενειακὴν ἠθικὴν, τὰς ἀσθηρὰς τῶν ἀρχῶν, καὶ ἐμβλέποντες ἐν αὐτοῖς τὴν ἰθύνουσαν κοινωνικὴν τάξιν τῆς Ἑλλάδος, αἴφνης μεταπίπτουν εἰς ἀποκαρδιωτικωτάτην ἀπογοήτευσιν βλέποντες αὐτοὺς ὡς παραθεριστὰς εἰς τὰς νήσους τῶν οὐ μόνον ἐστερημένους τῆς ὑποτιθεμένης ταύτης ἀνωτερότητος, ἀλλὰ καὶ φορεῖς τοιαύτης διαφθορᾶς, ὥστε νὰ φοβῶνται ἀσφαλῆ τὴν διάδοσιν τοῦ λοιμοῦ αὐτῆς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν. Ἡ δὴθεν «ἀριστοκρατία» αὕτη ἀποδεικνύεται λοιμὴ διὰ τοὺς ἐπαρχιώτας, διότι μεταφέρει εἰς αὐτὴν τὴν χαρτοπαιξίαν, τὸν γυμνισμόν, τὸ κάπνισμα, τὴν μέθην καὶ τὰς ἄλλας ἀσχημοσύνας κυριῶν καὶ κορασιῶν ἐκτρεπομένων ἀναίδην πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν τῶν καταπλήκτων ἐπαρχιωτῶν. Δὲν γνωρίζομεν τίνα μέτρα σκέπτονται νὰ λάβωσιν οἱ ἀρμόδιοι κατὰ τοῦ κινδύνου τούτου τῆς ἐκφυλίσεως τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἐπεβάλλετο εἰς αὐτοὺς τοὺς νησιώτας νὰ ἀντιτάσσωνται ἐφεξῆς ὁμαδὸν κατὰ τῆς εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν ἀποβάσεως τοῦ ἐμψύχου τούτου ἀπὸ τῆς πρωτευούσης μολύσματος, ἀμυνόμενοι τῆς τε ψυχικῆς καὶ τῆς σωματικῆς τῶν ὑγείας.

Ἐν σπουδαίῳ ἄτοπον.

Εἶναι ἄξια πολλῆς προσοχῆς ὅσα πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐν συνεντεύξει πρὸς συντάκτην τοῦ «Messenger d' Athènes» εἶπεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως κ. Χριστόφορος περὶ τῆς προσωπικῆς καταστάσεως τῶν ὀρθοδόξων τοῦ βασιλείου τῆς Αἰγύπτου μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν διομολογήσεων. Τὸ γεγονός τοῦτο—εἶπεν ἡ Α. Σ.—οὐδεμίαν θὰ ἐπενέγκῃ μεταβολὴν εἰς τὴν προσωπικὴν κατάστασιν τῶν εἰκοσακισχιλίων αἰγυπτιακῆς, ἀγγλικῆς, ἢ ἰταλικῆς ὑπηκοότητος ὀρθοδόξων τῆς Αἰγύπτου, οὐδὲ εἰς τοὺς ἀραβοφώνους συρίους ὀρθοδόξους συμποσούμενους εἰς 15.000 περίπου. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας θὰ ἐξακολουθῇ δικάζον διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῶν δικαστηρίων τὰς ὑπαθέσεις προσωπικοῦ δικαίου πάντων τῶν μὴ ἐλληνικῆς ὑπηκοότητος ὀρθοδόξων τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ κατὰ τὰ ἀνέκαθεν κεινημένα ἀπὸ τῶν μουσουλμάνων προνόμια, ἕτινα ὁ

Μωάμεθ παρεχώρησε καὶ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σινᾶ, συνυπέγραψε δὲ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σιοφρονίου καὶ ὁ κατακτητὴς τῆς ἁγίας πόλεως Ὁμάρ ἐλ Χαττάμπ, ὡς καὶ Μωάμεθ ὁ Β' διὰ τοὺς χριστιανούς τῆς κατακτηθείσης χριστιανικῆς αυτοκρατορίας. Ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀκριβῶς τῶν προνομίων τούτων ὁ Πατριάρχης ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον δικαιούται νὰ δικάζη εἰς ὑποθέσεις προσωπικῆς καταστάσεως τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Πᾶσαι αἱ κατὰ καιροὺς γενόμεναι ἀποπειραὶ πρὸς περιορισμὸν τῆς δικαιοδοσίας ταύτης τῶν Πατριαρχῶν ἀπέτυχον τὸ μὲν διότι τὸ ζήτημα ἀποτελεῖ κοινὴν ὑπόθεσιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανικῶν κοινοτήτων, τὸ δὲ διότι ἡ αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις ἀπαγορεύει εἰς τὰ δικαστήρια τῆς νὰ ἀναμειγνύονται εἰς τὰς προσωπικὰς καταστάσεις τῶν μουσουλμάνων ὑπηκόων τῆς, δικαζομένων ὑπὸ τῶν εἰδικῶν μουσουλμανικῶν θρησκευτικῶν δικαστηρίων.

Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρῶγμα προκειμένου περὶ τῶν ἐκ τῶν ὀρθοδόξων τούτων ἐχόντων ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα. Ὅπως πᾶσαι αἱ διωμολογικαὶ δυνάμεις, οὕτω καὶ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐν Αἰγύπτῳ τὸ προξενιακὸν τῆς δικαστήριον, ὅπου δικάζονται οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι. Εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο μόλις ἐπ' ἐσχάτων, ἀπὸ εἰκασαετίας, ἤρξαντο νὰ δικάζονται αἱ προσωπικαὶ αὐτῶν ὑποθέσεις. Πάσης ὅμως τῆς δικαιοδοσίας τῶν προξενικῶν δικαστηρίων μεταβιβασθείσης ἐπὶ δωδεκαετίαν εἰς τὰ μεικτὰ ἐν Αἰγύπτῳ δικαστήρια, μετὰ τὴν περίοδον ταύτην αἱ ξένοι ὑποθέσεις, εἰς ἃς θὰ περιλαμβάνονται καὶ αἱ τοῦ προσωπικοῦ δικαίου τῶν ἑλλήνων ὑπηκόων, θὰ δικάζονται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν δικαστηρίων, ἐντεῦθεν δὲ θὰ προκύψῃ τὸ ἐξῆς διπλοῦν ἄτοπον: πρῶτον, ὅτι αἱ προσωπικαὶ ὑποθέσεις τῶν ὀρθοδόξων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας δὲν θὰ ὑπόκεινται εἰς ἐνταίαν διαδικασίαν ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ' αἱ μὲν τῶν λοιπῶν αἰγυπτίων καὶ ξένων ὑπηκόων θὰ δικάζονται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον τῶν Πατριαρχείων, αἱ δὲ τῶν ἑλλήνων ὑπηκόων εἰς τὰ ἰθαγενῆ δικαστήρια καὶ δεύτερον, ἐκ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν μόνον τῶν ἑλλήνων ὑπηκόων αἱ προσωπικαὶ ὑποθέσεις θὰ δικάζονται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν—μουσουλμανικῶν!—δικαστηρίων! Προσπάθειαι τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Μελετίου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ὅπως αὕτη συγκατατεθῆ νὰ δικάζονται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν πατριαρχικὸν δικαστήριον καὶ αἱ προσωπικαὶ ὑποθέσεις τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἑλλήνων ὑπηκόων εἶχον προσκρούσει εἰς ἐπίμονον ἄρνησιν, ἀποτέλεσμα δὲ ταύτης προκύπτει ἤδη τὸ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθὲν ὀλεθριώτατον ἄτοπον, τῆς ἐκ πάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν ἐκδικήσεως τῶν προσωπικῶν ὑποθέσεων μόνων τῶν ἑλλήνων ὑπηκόων ὑπὸ τῶν μουσουλμανικῶν δικαστηρίων. Τὸ τραγικὸν τοῦ πράγματος εἶναι τόσον καταφανές, ὥστε ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ ἐπανορθώσῃ τὸ κακόν, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις οὐδεμίαν θὰ ἔχη πρὸς τοῦτο ἀντίρρησην, θὰ ἐνισχυθῆ δὲ καὶ τὸ γόητρον τοῦ ἑλληνοὀρθοδόξου ἐν Αἰγύπτῳ Πατριαρχείου.

Ἡ νέα προσπάθεια.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου δι' ἐκκλήσεώς του πρὸς τὰς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν προέτεινε τὴν ἰδρυσιν νέας μονίμου ὀργανώσεως πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν οικονομικῶν καὶ τῶν ἄλλων σχέσεων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐπιτεύξεως ὀριστικῆς μεταξὺ τῶν λαῶν εἰρήνης καὶ ἀδελφώσεως. Οἱ ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ὁμοίων ἀποπειρῶν τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας καταλήξαντες εἰς ἀπαισιοδόξους σκέψεις θὰ ἀποβλέψωσι σκεπτικῶς πρὸς τὴν νέαν ταύτην προσπάθειαν. Καὶ ὅτι μὲν καὶ ὁ ὀνειροπόλος ἰδεαλισμὸς τῆς τριπλῆς συμμαχίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' τῆς Ρωσίας, καὶ ἡ κατὰ ρωσικὴν πάλιν πρωτοβουλίαν σύστασις τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Χάγης πρὸς κατὰ τὸ ἄνωγιστον ἀποτροπὴν τῶν διεθνῶν συγκρούσεων, καὶ τὸ γνωστὸν μεταπολεμικὸν διάγγελμα τοῦ ἀμερικανοῦ προέδρου Οὐίλσον μὲ τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ θεσμοῦ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, δὲν ἐπέτυχον πλήρως τοῦ σκοποῦ των, πολλὰς δὲ καὶ ἐνίοτε λίαν ἀπογοητευτικὰς ἐσημείωσαν ἀποτυχίας, εἶνε πασίγνωστον. Δὲν δύναται τις δ' ὅμως νὰ δυσχρησιθῆ ὅτι ἀπέβησαν καὶ ὄλως ἄσκοποι καὶ ἀνωφελεῖς. Ἐνδραντίον, ὀφείλει τις νὰ ἀναλογισθῆ ὅποια θὰ ἦτο τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ἡ ἐξέλιξις ἂνευ τῆς ἀπὸ τῶν ὀργανώσεων τούτων ἀνασταλτικῆς ἐπηρείας, ἀσφαλῶς δ' ὁ εἰρηνοφιλος αὐτῶν ἰδεαλισμὸς συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον τῆς εἰρηρικῆς συνειδήσεως ἐν τῷ κόσμῳ, ὅστις ἄλλως ἠδύνατο νὰ τελῆ ἐν διαρκεί ἄλληλομαχίᾳ. Ἄς μὴ νομίζεται λοιπὸν ὄλως ἄσκοπος καὶ ἀτελεσφόρητος καὶ ἡ νέα αὕτη βασιλικὴ προσπάθεια, τὴν ὁποίαν καλοῦνται νὰ βοηθήσουν οὐχὶ μόνον αἱ κυβερνήσεις, ἀλλὰ καὶ πολλὰ μάλλον αἱ ἀνεπιτυγμέναι τάξεις, οἱ φιλανθρωπισταί, αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ ἑκασταχοῦ φιλειρηνικαὶ διεθνεῖς ὀργανώσεις, ἡ ἀπὸ τῶν ὁποίων βοήθεια ἀσφαλῶς θὰ ἦνε τελεσφοροτέρα πάσης καλῆς θελήσεως τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν.

*

Αἱ διάφοροι ἀνακοινώσεις ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας, Ἐθνῶν καὶ Κράτους, αἱ ὑπὸ διακεκριμένων μελῶν τῆς ἐν Ὁξφόρδῃ παγκοσμίου συνδιασκεψῆς γενόμεναι, προῦκάλεσαν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τῆς ὀλομελείας διὰ τὰς ἀναπτυχθείσας ὑπ' αὐτῶν γνώμας, δι' ὧν ἠνωρητῶς ἀπεδοκιμάζετο ὁ ἀκρατος ἐθνικισμὸς καὶ ἰδίως ἡ ταῖς τῆς ἐθνικοποιήσεως τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἐν τῷ σημερινῷ κόσμῳ ἀνεγνωρίσθη μὲν ἡ ὑψίστη αὐθεντία τοῦ Κράτους ἐν τῷ ἰδικῷ του κύκλῳ, ἐφ' ὅσον ὅμως εἶνε ἐνδασχόμενον διὰ τῆς μονοπωλήσεως τῶν ἐν ταῖς χερσὶ του δυνάμεων τῆς βίας: νὰ ἀπεβῆ ὄργανον τοῦ κακοῦ, ἐτρανίσθη ὅτι καὶ τὸ Κράτος τελεῖ ὑπὸ τὴν θεϊαν αὐθεντίαν, ὀφείλων νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν δυνάμιν του μόνον ἐπ' ἀγαθῶ τῶν πολιτῶν. Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὄψιν τοῦ ἰδιάζοντος σκοποῦ ἑατέρου (τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους), καὶ αἱ λειτουργίαι αὐτῶν διακρίνονται ἄλληλων, διότι ἡ μὲν Ἐκκλησία τείνει νὰ δημιουργήσῃ κοινῶν ἐπὶ τῇ βίβῃ τῆς θείας ἀγάπης, τὸ δὲ Κράτος ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξισφάλισιν τῆς τάξεως, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἰς τοῦ; πολιτας του. Μεγάλην ἐκπληξιν ἐνεποίησεν εἰς τὴν συνδιάσκεψιν ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ γερμανῶν, ἀντιπροσωπευούσης τὰς ἐλευθερίας: προεστάντικας Ἐκκλησίας καὶ τὴν τῶν Παλαιοκαθολικῶν, καὶ ἀνακοινώσασα; ἔγγραφον διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ διαγγέλματος, δι'

οὐ ἡ συνδιάσκεψις ἐξέφραζε τὴν συμπάθειάν της πρὸς τὴν ἐν Γερμανίᾳ δοκιμαζομένην Ἐκκλησίαν. Ὁ προϊστάμενος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης Δρ. Otto Melle, τοῦ Βερολίνου, ἐδήλωσεν ὅτι αἱ ἐλεύθεροι Ἐκκλησιαῖοι θεωροῦσι τὴν ἐθνικὴν ἐν Γερμανίᾳ κυβερνήσιν ὡς ἔργον τῆς Θεῆς Προνοίας· εὐχαριστοῦσι δὲ τὸν Θεὸν διότι ἀπέστειλε τὸν ἡγέτην ὅστις ἔσωσε τὴν χώραν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ Μπολσεβισμοῦ καὶ ἐλύτρωσε τὸ ἔθνος ἐκ τῆς ἀβύσσου τῆς ἀπογνώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξώθηον αὐτὸ ὁ παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλίων. Ἐν κατακλιθεὶς ἡ διάσκεψις ἀπέλυσε διάγγελμα πρὸς τὸν χριστιανικὸς Ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ἀνεκφεραλοῦντο τὰ κυριώτερα σημεῖα τῶν συμπαρασμάτων της, δι' ὧν διήκει ἡ αἰσιόδοξος συνεδριεὶς τῆς ὁλοκλήρου πάντα τὰ μέλη αὐξανομένης· ἐνόητος τῶν ἐκκλησιῶν των καὶ ἡ βαθεῖα πεποίθησις ὅτι μεγάλη εἶνε ἡ θέσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ σημερινῷ κόσμῳ τοῦ χάους καὶ τῆς διαιρέσεως. Τὴν ὄλην συνδιάσκεψιν ἐπεσφράγισε κοινὴ εὐκτῆριος καὶ εὐχαριστήριος θερησκαιτικὴ τελετὴ· τῆς μετέσχεον οἱ κυριώτεροι ἡγέται τῶν μετασχουσῶν αὐτῆς Ἐκκλησιῶν, ἦτοι οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Καντερβουρίας, ὁ Ουαταίρων Γερμανός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Eidem, ὁ Dr. J. Mott καὶ ὁ Max Boegner Ὁ Ἀρχιεπ. Καντερβουρίας ἐξεφώνησε κατάλληλον τῆ περιστάσει λόγον, δι' οὗ ἐξήρα τὴν πρὸς τὴν ὄρατὴν ἐνότητά προσάθειαν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἐτόνισε τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς συνδιάσκεψος τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν Θεοῦν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὸ περὶ τῆς Ἐκκλησίας θέμα, τὸ δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐνωσιν τῆς· συνειδήσεως ὅτι ἡ ἐν τῇ συνδιάσκεψει ἐπιτυγχανομένη ἐνότης ἄγει ἀσφαλῶς πρὸς τὴν ἐνωσιν, παρὰ τὰ ἐκάστοτε συναντώμενα ἐμπόδια. Πρότασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰστροφίας ἀποδοχῆς ἡ ἐνωσις πρὸς τὸν Ἰστροφίαν (Life and Work) καὶ τῆς Πίστεως καὶ τάξεως (Faith and Order) ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐνιαίου δικηκοῦ παγκοσμίου συμβουλίου, ἡ πλειονότης τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου θὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸν ἀμερικανικὸν προτεσταντισμόν. Καίτοι καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας μετὰ συμπάθειαν καὶ ἐπιδοκιμασίας ἀνέβρανε αὐτὴν ἐν τῷ λόγῳ του, κατ' αὐτῆς ἐπεξήληθον ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου χαρακτηρίσαντες αὐτὴν ὡς μέλλουσαν νὰ ἐπαγάγῃ κακὰς συνεπείας· διὰ τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν θεμελιωδῶν δογματικῶν διαφορῶν τῶν ἐν αὐτῇ μελλουσῶν νὰ ἀντιπροσωπευθῶσιν Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὅσον οἱ μὲν θὰ ἦεν «τριαδικαί», οἱ δὲ «ἐνίζοντες (οὐνιτάριοι), οἵτινες μάλιστα καὶ θὰ πλεονάζουν.

*
Ἡ ἐν Ἐδιμβούργῳ συγκληθεῖσα συνδιάσκεψις τῆς παγκοσμίου ὁργανώσεως «Πίστεως καὶ Τάξεως» διηρέθη εἰς τέσσαρα τμήματα, ἰσάριθμα πρὸς τὰ τέσσαρα ὑπὸ ἐξέτασιν καὶ ἀπόφανον δογματικὰ θέματα, αἵτινα ἦσαν—ὡς ἦν εἶχον ἀναγράφῃ—α) ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, β) ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, γ) ἡ ἱερωσύνη καὶ τὰ μυστήρια καὶ δ) ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία. Τὰ ἐπ' αὐτῶν ὀριστικὰ πορίσματα τῶν ἐπιτροπῶν ἀνεκοινώθησαν εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ὁλοκλήρου τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου καὶ ἐγένοντο δεκτὰ μετὰ τινων παρατηρήσεων καὶ τροποποιήσεων. Ἐπὶ τῶν πορισμάτων τούτων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ουαταίρων Γερμανός ἐκ προσώπου τῆς ὁμάδος τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀντιπροσώπων ἀνεκοίνωσεν ἰδίαν δὴλωσιν περὶ τῶν ἀντιλήψεων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὰ σημεῖα ὁμοφωνίας ἢ διαφωνίας. Τὰ αὐθεντικῶν ἑλληνικῶν κείμενον τῆς δηλώσεως ταύτης· ἐπιφυλασσόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν μόλις ὡς λάβωμεν αὐτὸ ἐξ Ἀγγλίας. Ἐν τῷ τελευταίῳ λεηφθέντι φύλλῳ τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Καιρῶν» τοῦ Λονδίνου ἀναγγιζόμενον ὅτι ἰδίως τὴν περὶ ἱερωσύνης ἀπόφασιν οὐδεὶς τῶν ὀρθοδόξων—πλὴν τοῦ καθηγητοῦ Ἀρσένιου—ἐδέχθη ἔνεκα τῆς ὀριστικῆς τῶν ἐκφράσεων τῆς· ἐπειδὴ δὲ οἱ ὀρθόδοξοι ἐν ἐδειξαι συγκατάθεισιν εἰς τὴν σύμπηξιν κοινῶν παγκοσμίου συμβουλίου δι' ἀμοιβερώσας τὰς ὁργανώσεις (τοῦ Πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ τῆς Πίστεως καὶ τάξεως) ἀπεκομίσθη ἡ ἐντύπωσις εἰς τοὺς κόκλους τῶν ἀντιπροσώπων ὅτι ἤρξατο γεννώμε-

νος φόβος μὴ οἱ ὀρθόδοξοι ἀποχωρήσωσιν ἀπὸ τῆς δογματικῆς ταύτης ὁργανώσεως. Τὴν τελικὴν δὴλωσιν τῆς Συνδιάσκεψος ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς ἐνώσεως θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος συνήλθεν εἰς συνεδρίαν τὴν παρελθούσαν Πέμπτην 2 τρ. μ.

—Πρὸς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους τοῦ Κράτους ἐκοινοποιήθη ἐγκύκλιος τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διὰ τῆς ὁποίας ὀρίζεται, ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ ἀνακοινώσεως ἢ ἀπαλλαγῆς βεβαιώσεως τῶν ἱερῶν πρὸς τοὺς ληξιαρχούς, περὶ τῶν γάμων, γεννήσεων, θανάτων καὶ βαπτίσεων, κατὰ τοὺς καίμενους νόμους δὲν χαρτοσημαίνονται, ἐφ' ὅσον γίνονται ἐντὸς τῶν νομίμων προθεσμιῶν. Μετὰ τὴν πάροδον ὁμοῦ τῶν προθεσμιῶν, τὰ ὡς ἀνω ἐγγραφαὶ ὑπόκεινται εἰς τέλος χαρτοσήμου δρχ. 20. Μόνον αἱ πιστοποιήσεις ἐπὶ συνταξιοδοτικῶν βιβλιαρίων καὶ αἱ πρὸς σχολικὴν χρῆσιν ὑπὲρ τῶν ἀπόρων οἰκονομικῶν βαρῶν (διὰ τὸν συνθετικὸν φόρον) ἐκδιδόμενα παρὰ τῶν ἱερῶν βεβαιώσεως ἢ πιστοποιητικὰ ἀπαλλάσσονται τῶν τελῶν χαρτοσήμου.

—Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθη νόμος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιβάλλεται ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Ἀποδοχῶν καὶ Ἀσφαλίσεως Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος (Τ.Α.Κ.Ε.) εἰσφορά ἐκ δρχ. εἰκοσι κατὰ χιλιογράμμον εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κηροῶν ὑλῶν. Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» θὰ παραθέσωμεν τὸ καίμενον τοῦ νόμου.

—Τὴν παρελθούσαν Τρίτην μεταβάς εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὁ πρῶτος Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀλβανικῆς Πρεσβείας ἐπέδωκεν εἰς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον τὸ διπλωμα καὶ τὰ διδάγματα τοῦ ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀλβανίας ἀπονεμηθέντος εἰς αὐτὸν ἀνωτάτου παρασήμου Ξενιτέρμπευ.

—Ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη ἀστυνομικὴ διάταξις «περὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταφορᾶς τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν διατηρούντων γραφεῖα κηδεῶν». Κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην ἀπαγορεύεται α) ἡ ἐκφορὰ νεκρῶν ἐντὸς φρετέρων ἢ ἄλλως δι' οἰκισθῆναι δημοσίας ὁδοῦ ἢ δημοσίου μέρους κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐκτίθεται τὸ πρόσωπον ἢ οἰονδήποτε μέρος τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν κοινὴν θέαν. Τὸ φέρετρον τοῦ νεκροῦ δέον νὰ ἦ κακαλυμμένον καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νεκρωσίου ἀκολουθίας ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν γνωμάτευσιν τοῦ πιστοποιήσαντος τὸν θάνατον ἱατροῦ ἢ τοῦ νεκροκόπου λόγῳ προστασίας τῆς ὑγείας ἐπιβάλλου τὴν ἀπόλυτον κάλυψιν τοῦ νεκροῦ μέχρι τῆς ταφῆς του, β) ἡ ἐκφορὰ τεθνεώτων ἐξ οἰκῶν ἢ κληρικῶν εἰς νεκροταφεῖα ἢ ἐκκλησίας δι' ὀχημάτων μὴ εἰδικῶς πρὸς τοῦτο προηρισμένων, ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων κατ' ὅσον ἡ ἀστυνομία, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς, δύναται κατόπιν ἐγγράφου ἀδείας νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν μεταφορᾶν πτωμάτων δι' ἄλλων μεταφορικῶν μέσων ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμοῦ ὅπως ταῦτα, μετὰ τὴν μεταφορᾶν τοῦ νεκροῦ, ἀπολυμαίνονται καταλλήλως μερίμνη τῆς ἀστυνομίας· γ) ἡ διέλευσις κηδεῶν ἐκ τῶν ὁδῶν: 1) Ἡρώδου τοῦ Ἀττικῶν, 2) Σταδίου ἀπὸ τῆς διασταυρώσεως τῆς μετὰ τῆς ὁδοῦ Διόλου μέχρι τέροματος. Ἐπιτρέπεται μόνον ἡ κατὰ πλάτος τῆς ὁδοῦ Σταδίου διέλευσις κηδεῶν· δ) ἡ ἐξωθι τῶν καταστημάτων ἢ γραφείων κηδεῶν ἀνάρτησις ἢ τοποθέτησις νεκρωσίων εἰδῶν, οἷον σταυρῶν, φρετέρων κλπ. Αἱ προθηκαὶ τῶν τοιούτων καταστημάτων δέον νὰ καλύπτονται ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς δι' ὑφάσματος ἢ νὰ ἐξωσι ὑάλον διαφανῆ ὅπως μὴ γίνονται ὁρατὰ ὑπὸ τῶν διαβατῶν τὰ ἐν αὐτοῖς ἐναποθεθῆναι νεκρῶσιμα εἰδη· ε) ἡ ὑπὸ τῶν φρετροποιῶν ἢ γραφείων κηδεῶν ἀνάρτησις εἰκότων ἢ συμβολικῶν παραστάσεων νεκρωσίων ἐξωθι τῶν καταστημάτων καὶ γραφείων. στ) ἡ ἐπὶ θυρῶν καὶ ἐξωσῶν τῶν οἰκῶν, ἐξ ὧν πρόκειται νὰ γίνῃ ἐκφορὰ νεκροῦ, ἀνάρτησις μελανῶν παραπετασμάτων καὶ περιβλήματων.

—Τῇ προπαραελθούσῃ Κυριακῇ ἐτελεσθήσαν ἐν Καρδίτῃ

τά εγκαίρως του υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ιερεμίου ιδρυθέντος 'Ακτινολογικού εργαστηρίου, παραρτήματος του νοσοκομείου της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως «ὁ ἅγιος Σαραφείμ». Παρευρέθησαν ὁ κ. Δήμαρχος Καρδίτσας, ὁ νομιάτρος Τρικιάλων κ. Καλδῆς, ὁ Πρόεδρος τοῦ 'Ιατρικοῦ Συλλόγου κ. Καν. 'Αναγνώστου, πολλοὶ ἰατροὶ καὶ ἄλλο πλῆθος. Μετὰ τὸν ἁγιασμόν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. 'Ιερεμίου εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ὁ διάσημος φυσικομαθηματικὸς Γερμανὸς φὸν Ραϊντγκεν κατὰ τὸ 1895 σπουδαίαν παρέρωσιν εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα ἐκδούλευσιν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν γνωστικῶν ἀκτίνων Χ, ὑπὸ τοῦ ἐφευρέτου κληθεῖσων οὕτω. Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ὡς πρόσκοπος καθοδηγεῖ τὸσον τὸν παθολόγον ἱατρόν, ὅσον καὶ τὸν χειρουργὸν πρὸς ἐγκαίρως διάγνωσιν καὶ θεραπείαν τῶν διαφόρων νόσων. Αὕτη ὅμως ἐπέλει ἄγνωστος ἀκόμη οὐ μόνον ἐν Καρδίττῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν νομὸν Τρικιάλων, ἐξ οὗ ἐκ τῶν πασχόντων οἱ μὲν εὐτοχοὶ μετέβαινον εἰς Βόλον πολλὰ δαπανῶντες, οἱ δὲ ἄποροι ἐστεροῦντο τοῦ εὐεργετήματος τούτου. Εἶμαι λοιπὸν σήμερον εὐτυχῆς διότι ἤδυνήθην νὰ προμηθεύω εἰς τὴν πόλιν μας διὰ δαπάνης δρ. 150.000 μηχανήματα τέλειον εἰς τὸ εἶδος του, ἐξ οὗ καὶ οἱ εὐτοχοὶ καὶ οἱ ἄποροι θὰ ὠρληθῶσιν. Δὲν θὰ θεωρηθῶ ὡς περιαιτολόγος ἐὰν ἐν τῇ σμυρῇ ταύτῃ συγκεντρώσω κάμω ἀνακατασκευῶν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῆς Μητροπόλεως, ὅπερ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀρξάμενον μετὰ τὴν βνήθειαν τοῦ προστάτου μας ἁγίου Σαραφείμ τὸσον ἐγγιγανθῶσιν. Εἶναι γνωστὸν οὖν πρὸ ὀλίγων ἔτων κοινωνικὴ πρόνοια δὲν ὑπῆρχε παντελῶς ἐν Καρδίττῃ. Οἱ ἄποροι ἀσθενεῖς κατέφευγον εἰς τὰ χάνια, ὅταν δὲ ἐβάρυνον ἢ ἀσθένεια αὐτῶν ἐξεδίδικον αὐτοὺς καὶ ὑπαρχον φρικαστικά περιστατικά ὅτι ἐν τῇ πόλει μας ἀπέθανον ἄνθρωποι ἕξωθεν τῶν ναῶν. 'Ιδρυσάμεν τότε τὸ Φιλάνθρωπον Ταμεῖον τοῦ «ἁγίου Σαραφείμ» ὅπερ διὰ τῆς προθύμου βοήθειαι τῆς κοινωνίας μας τὸσον γρηγορὰ ἐγγιγανθῶσιν διὰ τῆς ἰδρύσεως νοσοκομείου, πτωχοκομείου, σανατορίου, καὶ ἥτ' ἀκτινολογικοῦ εργαστηρίου, δι' οὗ ὀλοκληροῦται τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως. Ταῦτα λέγων, ὄφειλω νὰ μακαρίσω τοὺς αἰοδιμους κτίτορας καὶ εὐεργέτας τῆς 'Ιερᾶς μονῆς Κορώνης, ἀνευ τῆς λιπαρᾶς ἀρωγῆς τῆς ὁποίας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον μας τοῦτο. Καὶ εἶναι τοῦτο μίᾳ ἀπόδειξις ὅτι αἱ μοναὶ καὶ σήμερον, καλῶς ἐπιβλεπόμεναι, δὲν εἶναι ἀχρηστοὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὡς πιστεύεται. Εὐχαριστῶ ὁμοίως τὸν νομιάτρον Τρικιάλων κ. Καλδῆν, ὅστις ἐκτιμῶν τὸ ἔργον μας, διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν φάτων του καὶ διὰ τῆς μεσολαβήσεώς του παρὰ τῷ 'Υπουργεῖῳ 'Υγεινῆς σοβαρὰς μᾶς παρέχει ὑπηρεσίας. Εὐχαριστῶ προσέτι τὸν συμπόλιτην Γενικὸν 'Αρχίατρον κ. Φ. Βιλταδῶρον, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὁποίου τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸν διακεκριμένον ἀκτινολόγον 'Ιατρόν τοῦ Στρατ. νοσοκομείου Δαρδανίου λαγῶν κ. 'Ιω. Μπαῖμον τὴν διεύθυνσιν τοῦ εργαστηρίου μας. Ἄνευ αὐτοῦ, δι' ἑλλειψιν εἰδικοῦ ἐν τῇ πόλει μας ἐπιστήμονος δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ λειτουργία του. Εὐχαριστῶν καὶ ὑμᾶς διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας, παραδίδω τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἄστυλον εἰς τὴν προσοχὴν τῶν 'Ιατρῶν τῆς πόλεως μας». Μετὰ τὸν λόγον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου προσεφέρθησαν ἀναψυκτικά.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

'Εν τῷ τεύχει τοῦ 'Ιουλίου ἐν ἔτους τῆς «Ὁρθοδοξίας» δημοσιεύεται ἡ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ πράξις, δι' ἧς ἡ νῆσο; Κάλυμνος, ἡ ἄχρι τοῦδε ἀποτελοῦσα τμήμα τῆς μητροπόλεως Λέρον καὶ Καλύμνον, ἀποσπάται ἀπὸ τῆς καὶ προσαρτάται τῇ μητροπόλει Κώου, ἧτις ἐφεξῆς θὰ ὀνομαζήται «'Ιερὰ Μητρόπολις Κώου καὶ Καλύμνου», τῆς ἄλλης ὀνομαζομένης ἐφεξῆς «'Ιερᾶς Μητροπόλεως Λέρον καὶ Ἀστυπάλαιας», διὰ τὰς ἐναστώσας περιστάσεις καὶ ἀνάγκας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

'Εν τῷ «Πανταίνῳ» Ἀλεξανδρείας δημοσιεύεται συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ προικός, ἧτοι περὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ τύπου τῆς συστάσεως τῆς προικός, περὶ τῶν ὑποχρέων εἰς προίκωσιν, περὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν προίκα καὶ περὶ ἐκποιήσεως αὐτῆς, ὡς καὶ περὶ ἀποδόσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῆς προικός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τὸ πάντοτε αὐθεντικὰς πληροφορίας λαμβάνον Γραφεῖον Ἀνατολικῶν Εἰδήσεων ἀνακοινεῖ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1936 ἐν Ρωσίᾳ ἐκλείσθησαν ἢ κατεδαφίσθησαν 4,680 ναοί, συναγωγαί, τεμένη καὶ ἄλλαι οἰκοδομαὶ προσευχῆς, τὰ δὲ σοβιετικὰ δικαστήρια κατεδίδαξαν εἰς θάνατον μὲν 102 ἰσωμένους, εἰς φυλάκισιν δὲ 8.000. Ἐκ Μόσχας δ' ἠγγέλθη ἐπ' ἐσχάτων ὅτι ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ κατεδαφίσῃ ἢ καταργήσῃ πάντας τοὺς ναοὺς, τὰς συναγωγὰς, τὰς μονὰς καὶ τὰ τεμένη ἅτινα ἀνηγέρθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν ἐχόντων ἱστορικὸν χαρακτῆρα. Ἐν συνόλῳ ἐσθμειώθησαν πρὸς καταστροφὴν 3.000 ναοί, 60 μοναί, 27 συναγωγαί καὶ 20 τεμένη.

ΡΩΜΑ-ΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατ' εἰδήσεις ἐξ Ἱεροσολύμων ἡ Α. Α. ὁ Πάπας Ρώμης διεββάσεν ὑπόμνημα πρὸς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, δι' οὗ διαμαρτυροῦμενος διὰ τὸ σχέδιον διαμελισμοῦ τῆς Παλαιστίνης, δηλοῖ ὅτι ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς «προστάτου τοῦ Χριστιανισμοῦ» καὶ ἔνεκα τῆς εὐθύνης ἣν ὑπέχει διὰ μέγαν ἀριθμὸν θρησκευτικῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἰδρυμάτων, δὲν δέχεται τὴν ὑπαγωγὴν τῶν ἁγίων Τόπων εἰς ἐξένη ἀρχήν.

—Κατὰ τὸν καθολικὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον, ἡ ὑπὸ τῆς Ἱταλίας κατάντησις τῆς Αἰθιοπίας κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῆς χώρας. Πρὸς τοῦτο ἡ Α. Α. ὁ Πάπας, μόλις ὡς ἀνέλαβεν ἀπὸ τῆς τελευταίας του νόσου, συνεκάλεσε τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν διαφόρων ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ καθιδρυμάτων εἰς σύσκεψιν, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας καὶ ἐδημοσιεύθησαν, ἀφοῦ προηγήθη ἐπ' αὐτῶν συνηνότησις καὶ ἁρμονισμὸς τῶν ἐπόψεων τῆς Ἱταλίας καὶ τῆς Ἁγίας Ἐδρας. Οὕτω ἡ ἐν Ἀβυσσινίᾳ καθολικὴ Ἐκκλησία σύγκριται ἐκ τριῶν διακεκριμένων ὁμάδων, α) τῶν ἰταλῶν καθολικῶν ὧν οἱ πλείονες εἶνε ἀποικοὶ καὶ στρατιῶται β) τῶν καθολικῶν τοῦ ἀλεξανδρινοῦ-αιθιοπικοῦ «ρυθμοῦ» ὑπὸ ἐπίσκοπον, ὡς ἐν Ἐρυθραίᾳ καὶ γ) συνομοταξίας ἐκ διαφόρων ρυθμῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Προπαγάνδας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοργάνωσις ἐν τῇ παλαιᾷ Ἱταλικῇ ἀποικίᾳ περιλαμβάνει τὰ δύο ἀποτολικά βικαριάτα τῆς Ἐρυθραίας καὶ τοῦ Mogadiscio διὰ τὴν παλαιὰν ἀβυσσινιακὴν αυτοκρατορίαν ἐδημιουργήθη τὸ βικαριάτον τῆς Ἀβυσσινίας καὶ τῆς Galla ὡς καὶ ἡ ἀποστολικὴ πρεφεκτούρα τῆς Galla. Ἡ περιφέρεια αὕτη ἐτέλει πρότερον ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Παλαιστίνην ποταμικοῦ ἀπσταλμένου. Οὕτω, αἱ νεοσύστατοι ἐκκλησιαστικαὶ περιφέρειαι, αἱ περιλαμβάνουσαι τὰς διοικητικὰς περιφερείας τῆς νέας ἀφρικανικῆς αυτοκρατορίας ἐφεξῆς θὰ συνδέωνται τὸσον πρὸς τὰς ἰταλικὰς ἀποικίας ὅσον καὶ πρὸς τὰς ἐσχάτως προσοργανθείσας χώρας. Ἡ νέα αυτοκρατορία διηρῆθη εἰς πέντε ἀποστολικά βικαριάτα καὶ τέσσαρας ἀποστολικὰς πρεφεκτούρας, ὧν αἱ ἕδραι ὑπάρχουσιν ἐν Ἀδῖς Ἀμπάμπ, Ἀσμάρα, Μογκαντίσιο, Χαράρα, Τζίμμα καὶ ἐν Τιγο, Γκονδάρο, Deddie καὶ Nighelli. Ἐκφράζεται ἡ ἐλπίς ὅτι ἡ ἀναδιοργάνωσις αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαίρέσεως ἐν Ἀβυσσινίᾳ θὰ βοηθήσῃ σημαντικῶς τὸ ἐκείν ἱεραποστολικὸν τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας ἔργον, διαδηλοῦται δ' ὅτι ἡ μᾶλλον ἐντατικὴ πρσοσχὴ θὰ κατευθυνθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς «ἡνωμένης Ἐκκλησίας τοῦ ἀλεξανδρινοῦ-αιθιοπικοῦ ρυθμοῦ» καὶ ντι εἰδικῇ προσπάθειᾳ θὰ καταβληθῇ πρὸς προπαγανδυσὴν ἰθαγενεῶς κλήρου.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

[2]

Πρὸς τὸν διάκονον Ἀρτεμῖαν Ψαρρᾶν (ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐνεργοῦντος ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Γραφεῖῳ Πειραιῶς ὡς ἀνακριτοῦ κατ' ἐντολήν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῇ 30 Αὐγούστου ἐ. ἔ. ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ καὶ ὥρα 10 π. μ. καὶ ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῆς ἀποδιδομένης εἰς σέ κατηγορίας, ἧς ἔλαβες γνῶσιν διὰ τῆς ἀπὸ 23ης 'Ιουνίου ἐ. ἔ. κλήσεως ἡμῶν. Ἐν Πειραιεὶ τῇ 1 Αὐγούστου 1937.

ὁ ἀνακριτὴς
† Ἀρχ. Φιλήμων Ζέης.

NEA BIBLIA

Μητροπολίτου Ἱερουσῶν καὶ ἁγίου Ὁρους Σακράτους, Χριστιανική Ἠθική. Ἐν Μεγάλῃ Παναγίᾳ, 1937. — Ἄξιόσπουδαστον μικρὸν ἔγχειρίδιον ἠθικῆς (σελ. 46), εἰς τρία μέρη συντομώτατα πραγματευόμενον περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, περὶ ἐλατηρίων καὶ περὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν παρασκήνῳ δὲ περιλαμβάνον διατριβάς τινάς τοῦ Σεβ. συγγραφέως σχετικὰς πρὸς τὴν ἠθικὴν.

- Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α -

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

I. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 81 τοῦ κωδ. νόμου 5439 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» παρατείνωμεν ἐπὶ τρίμηνον ἀκόμη τὴν προθεσίαν τῆς ὑποβολῆς τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν πληρωσὴν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἱ. ναοῦ ἁγ. Παρασκευῆ Μεσολόγγιον. Ὅθεν παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 προβλεπόμενα προσόντα, ἵνα μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου 1937 ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 1 Αὐγούστου 1937. † Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος.

I. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Χηρευσάσης τῆς ἐφημερίας τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ ναοῦ Ζωοῦ. Πηγῆς ἐν τῷ συνοικισμῷ Ἐπταλόφου, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 82 καὶ 83 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 ἀπαιτούμενα προσόντα, ἵνα μέχρι τέλους προσεχῶς Σεπτεμβρίου ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν σχετικῶν πιστοποιητικῶν διὰ τὰ πραιτερον (Πτυχίον Θεολογίας ἢ Ἀπολυτήριον Ἱερατικῆς σχολῆς ἢ Γυμνασίου). Ἐν Θεσσαλονικίῳ τῇ 25 Αὐγούστου 1937. † Ὁ Ὀλύμπου Καλλίνικος.

I. Μητρόπολις Κορινθίας.

Καλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν ἐφημερίου ἱερέως τοῦ ἱ. ναοῦ ὁ «Ἅγιος Κωνσταντῖνος» τῆς ἐνορίας Σολαμοῦ Κορινθίας, ὅπως ἐντὸς ἐνός μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἐκ τοῦ νόμου 5439 ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν αὐτοῦ; ὑποψηφίου; πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας. Ἐν Κορίνθῳ τῇ 26 Αὐγούστου 1937. † Ὁ Κορινθίας Δαμασκηνός.

I. Μητρόπολις Κίτρους

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς ἐνός μηνὸς ἀπὸ σήμερον ἕως μέχρις 20ῆς Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. ὑποβάλωσιν εἰς τὴν ἱεράν Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 καὶ 83 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων ὀριζόμενα πιστοποιητικά προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάδειξιν ὑποψηφίων ἱερέων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χηρευσάσης ἐνορίας ἱεροῦ ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Ροακίων. Ἐν Κατερίνῃ τῇ 18ῃ Αὐγούστου 1937. † Ὁ Κίτρους Κωνσταντῖνος.

I. Μητρόπολις Ναυπакτίας καὶ Ἐδρυτανίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 περὶ ἐνορ. ναῶν καὶ ἐφημερίων κλπ. προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου ἱερέως τοῦ ἐν Νοστίμῳ ἐνορ. ἱεροῦ ναοῦ Ματαμόρφωσης τοῦ Σωτήρος ὅπως ἐντὸς ἐνός μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἀρθρῳ 83 τοῦ ἄνω νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά προκειμένου ν' ἀνακηρύξωμεν αὐτοῦ; ὑποψηφίου; πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας. Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 11]8]37. † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Γερμανός.

I. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Προλιθίου τακτικοῦ ἐφημε-

ρίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην, ἵνα μέχρι τῆς 10 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. προσέλθωσιν εἰς τὰ ἐνταῦθα Γραφεῖα ἡμῶν καὶ ὑποβάλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθόσον τὴν ἐπομένην θέλει γίνῃ ἡ ἀνακήρυξις τῶν ὑποψηφίων. Μορφωτικὰ προσόντα τοῦλάχιστον ἀπολυτήριον Σχολαρχείου. Ἐν Αἰγ. τῇ 9 Αὐγούστου 1937. † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Θεόκλητος.

I. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου καὶ Κέας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει, τὸ ἄρθρον 21 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν, ἐφημερίων καὶ ΤΑΚΕ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς χηρευσάσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν κάτωθι ἐνοριῶν : 1) ἁγίου Κωνσταντίνου Λειβαδίων Ἄνδρου, 2) ἁγίου Ἰωάννου Μενυτάδου Τήνου, 3) ἁγίας Παρασκευῆς Πίσω Μερσιᾶς Κορθίου Ἄνδρου, 4) Εἰσοδίων Θεοτόκου Γιαννισέων Κορθίου Ἄνδρου, 5) Γενεθλίων Θεοτόκου Πλάκας Μήλου, 6) ἁγίου Γεωργίου Τριοβασάλο Μήλου, 7) ἁγίου Νικολάου Τρυπητῆς Μήλου, 8) Κοιμήσεως Θεοτόκου (Πορτιανῆς) Ζεφειρίας Μήλου ὅπως ἐντὸς μηνός, ἀπὸ σήμερον, ὑποβάλωσιν, εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς καθ' ἡμᾶς ἱ. Μητροπόλεως, τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, διὰ τὰς ὡς ἄνω ἐφημεριακὰς θέσεις. Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1937. † Ὁ Μητροπολίτης Σύρου Φιλάρετος.

I. Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χηρευσάσης τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Δρυστελλῶν προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱεράς Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Λαμίᾳ τῇ 28 Αὐγούστου 1937. † Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταί, ὅπως ἐφεξῆς ἐμβάσωσι τὰς συνδρομάς των εἰς τὴν διεύθυνσιν : **Διαχειριστὴν τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Κωνστ. Γ. Μπόννην.** Ἀθήνας, Ἀρχιεπισκοπὴν, ὁδὸς Φιλοθέης.

Ἐπειδὴ τινὲς τῶν κ. κ. συνδρομητῶν δὲν ἔχουσι τακτοποιήσει οὐδὲ παλαιότερων ἐτῶν τὰς ὀφειλάς των, παρακαλοῦνται διὰ τελευταίαν φορὰν ὅπως σπεύσωσι νὰ ἐμβάσωσι τὰς ὀφειλόμενας συνδρομάς των, ἄλλως θέλει διακοπῆ ἢ πρὸς αὐτοῦ; ἀποστολῆ τοῦ φύλλου.

(Ἐκ τῆς Διαχειρίσεως)

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία :

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Κίτρους ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
† Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΙΟΣ

Ἐπεθθνος, Π. Σ. Μανωλάσης

Τέσσερις «Θετικὸς» ὁδὸς Λεωνόπου 4 ἀρ. Τηλ. 54-229